au
arkkitehtiuutiset
12 • 2020

ARKKITEHTUURIMUSEO
FINLANDS ARKITEKTURMUSEUM
MUSEUM OF FINNISH ARCHITECTURE

ti–su 11–18 ke 11–20
Kasarmikatu 24 Helsinki
puh. 045 7731 0474

sisäänpääsy 10/5/0 €
yhteislippu Designmuseon
kanssa 15 €/Museokortti

mfa.fi
Instagram
Facebook
Twitter

Hyvää joulua ja lämmin kiitos kuluneesta vuodesta!

NÄYTTELYT

Eye and the Icon
Studio 22.12.2020 – 31.1.2021
Mitä oikeastaan näemme, kun katsomme mediasta tuttuja rakennuksia? Aalto-yliopiston arkkitehtuurin laitoksen studiokurssin opiskelijat analysoivat arkkitehtuurivalokuvauksen suhdetta arkkitehtuurin materiaaliseen, tilalliseen ja kokemukselliseen todellisuuteen. Näyttely esittelee opiskelijoiden uudelleentulkintoja 15 tunnetusta arkkitehtuurikohteesta pääkaupunkiseudulla.

< Kuva Max Blunger

Suomen arkkitehtuuria – Katsaus 2020
Iso näyttelysali 4.9.2020 – 28.2.2021

Another Generosity
Pieni näyttelysali 4.9.2020 – 28.2.2021

KUULE, MINÄ SÄVELLÄN

Mitkä asiat yhdistävät musiikkia ja arkkitehtuuria? Kuule, minä sävellän! on monimuotoinen koulutushanke, jossa lapset, nuoret ja aikuiset saavat mahdollisuuden säveltää sinfoniaorkesterin soittimille. Kauden 2020–2021 konsertti inspiroituu arkkitehtuurista. Mukana ovat: Kansallisooppera, Taideyliopiston Sibelius-Akatemia, Radion sinfoniaorkesteri, Helsingin kaupunginorkesteri ja Musiikkitalo. Yhteistyössä: Arkkitehtuurimuseo, Aalto-yliopiston arkkitehtuuriosasto ja Musica Nova.

Konsertti saa kantaesityksensä keskiviikkona 10.2.2021 klo 17 Musiikkitalon alalämpiössä.

ARCHITECTURE SPEAKS

Zoom-luennot keskiviikkoisin kello 13:15 –15:00. Luentosarja on maksuton, mutta siihen on ennakkoilmoittautuminen: mfa.fi/tapahtumat

20.1.2021
Anupama Kundoo / Anupama Kundoo Architects

13.1.2021
Reiulf Ramstad / Reiulf Ramstad Architects

27.1.2021
Anna & Eugeni Bach / Anna & Eugeni Bach

10.2.2021
Marc Goodwin / Archmospheres.com

HENNA HELANDER
SAFAn puheenjohtaja

> Toisaalta lumen peittämänä keskeneräinenkin näyttää valmiilta.

Engel ja me

Olen ostanut sata kyynärää karkeaa suomalaista verkaa, jonka aion myydä Tallinaan heti jäiden lähdettyä. Moninaiset ovat tavat, joilla arkkitehti saa näinä päivinä hankkia elantonsa.

Näin totesi **Carl Ludvig Engel** 202 vuotta sitten. Arkkitehti teki silloin moninaisia hommia. Sama pätee edelleen: koskaan ei voi tietää, mitä kaikkea tulee tekemään, vaikka olisi kouluttautunut arkkitehdiksi.

Rakentaminen on pääpiirteissään kolmivaiheista. Siihen kuuluu piirtäminen, odottelu ja rakentaminen.

Rakentaminen on muuttunut. Se on nykyisin yksivaiheista. Siihen kuuluu piirtäminen ja yhtaikainen rakentaminen. Odottelua odotellessa.

Myönnän, että paneudun piirroksiin enemmän kuin tarve vaatii. Ikään kuin ne eivät olisikaan rakentamisen välivaihe, vaan jotakin lopullista.

Tämän paneutumisen useimmat arkkitehdit yhä tunnistavat. Monet kutsuvat sitä kutsumukseksi.

Halusin perustaa puutarhan. Vaikea sanoa tarkkaa syytä tälle intohimolle, mutta hetkellinen se ei ollut.

Niinpä.

Ruusut tuoksuvat voimakkaimmin aamulla ja myös parhaat ajatukset syntyvät aamuisin.

Tosin aamu valkenee tähän vuodenaikaan miltei lounasaikaan.

Haluaisin rakentaa Helsinkiin jotain ennennäkemätöntä, joka olisi heti kaikkien omaa. Tämä voisi olla onnistuneen julkisen rakennuksen öinen määritelmä.

Omaksi tunteminen ja yhtä aikaa yllätyksellisyys on kieltämättä kiehtova ja samalla varsin kunnianhimoinen tavoite. Engel onnistui tavoitteessaan.

Jos ennen näytti siltä, että rakennukset olivat tuulahdus menneiltä ajoilta, pian näyttää siltä kuin ihmiset olisivat vanhentuneet.

Tältä kieltämättä tuntuu nyt.

Arkkitehtina yritän ymmärtää tämän: kaupunki on kaikille erilainen. Ympäristö, se on ihmisen itsepintaisimpien ajatusten monumentteja. Tämän tietäen haluan pystyttää rakennuksia, jotka ovat mahdollisimman monelle todellisia. Koen tämän julkisten rakennusten onnistumisen edellytykseksi. Huone taas on sydämen järjestys, sen kestävimpien kappaleiden heijastus.

Teemme pysyvää arkkitehtuuria, erilaisille ihmisille. Olkoon tämä haaste ja innoitus jokapäiväiseen työhömme.

Tällaista sunnuntaita varten on tehtävä kuusi päivää ankaraa työtä. Mikä näyttää nyt helpolta ja nokkelalta, on vaivoista puristunutta ja avaraa vain pienen hetken.

Luontevan yksinkertaisuuden salaisuus: armoton työnteko. Toimii edelleen.

Lumi sataa tyhjään kaupunkiin. Helsinki on kaunis kaupunki, jos muistaa olla katsomatta vain tätä hetkeä. Toisaalta lumen peittämänä keskeneräinenkin näyttää valmiilta.

On asioita, joihin emme voi vaikuttaa. Toiset sattumat ovat puolellamme, toiset meitä vastaan.

”Kauneus on moninaisuutta yksinkertaisessa… Kauneutta kuvaava linja on elliptinen. Siinä on mukana sekä yksinkertaisuus että pysyvä muutos; elliptistä linjaa ei näet voi kuvata ympyrän avulla ja se muuttaa jokaisessa pisteessä suuntaansa.”

Tämä on Engelin lainaus **Johann Joachim Winckelmannilta**. Kauneus on puhuttanut kauemmin kuin 200 vuotta – ja puhuttaa yhä. Siihen on syynsä.

Engelin kokemukset pohjoisessa, vieraassa kaupungissa ovat lohdullista ja kaunista luettavaa. Kohta ruusut jo kukkivat. Hyvää joulunaikaa kaikille!

Lainaukset ovat **Jukka Viikilän** *Akvarelleja Engelin kaupungista* -kirjasta, joka voitti kaunokirjallisuuden Finlandia-palkinnon vuonna 2016.

2021-2023

NORDMAK

NORDISK MASTER I ARKITEKTONISKT KULTURARV

www.aarch.dk/nordmak

Foto: Mogens A. Morgen, Studietur til Paimio Sanatorium.

au 12 | 2020

3 Pääkirjoitus
Engel ja me
Henna Helander

6 Haastattelu
Luonto löytyy kaikkialta
Iris Andersson

10 Asuminen
Hyvät luonnonvalo-ominaisuudet edellytys asuntojen joustavuudelle
Sini Saarimaa

12 Puhutaan puusta
Puusta, pintaa syvemmältä
Netta Böök

14 Arviot
14 **Vaaleanpunainen kirja vie lasten rakennuksiin**
Tarja Nurmi
16 **Pariisi paloiteltuna**
Esa Laaksonen

18 Tapahtumat
18 **Kestävästä kehityksestä tulee tehdä uusi normaali**
Taavi Lindfors
20 **Arvot kohdallaan, mutta riittävätkö rahat?**
Lauri Jääskeläinen

22 Maailmalta
Berliinin uusi lentokenttä on vihdoin auki
Marianna Wahlsten

28 Kolumni
Älyä vai kestävyyttä?
Kimmo Lylykangas

30 Kilpailut
Koulusta Kuninkaantammen kehitystä tukeva ankkuri
Mikki Ristola

34 Palkinnot
34 **Arkkitehtuurin valtionpalkinto Olavi Koposelle**
35 **Vuoden Teräsrakenne on Fuzhoun kulttuurikeskus**
36 **Julkisivuteko-voittajat palkittiin kolmessa sarjassa**
37 **Liisa Nummelinille Satakunnan taidepalkinto**

38 Ammatissa
Puuarkkitehtuuri vei mennessään
Anni Varis

40 Jäsenille
Arkkitehdit luottavaisina vuoteen 2021
Pia Selroos

46 Opiskelijat
Psyykkinen esteettömyys arkkitehtuurissa
Sofia Juntunen

Kansikuva: Keskon toimitalon muutos asunnoiksi ja hotelliksi, Katajanokka, Helsinki, L Arkkitehdit Oy, v. 2020. Alkuperäinen suunnittelu arkkitehti Toivo Paatela v. 1940. Kuva: Kahden asuin- ja yhden hotellisiiven (Noli Studios), tuloilmapiippujen verhous. Kuvaaja Anders Portman / Kuvio.

JULIEN CHAVEPAYRE

KUKA?

- Anna Chavepayre, syntynyt Ruotsissa.
- Opiskeli Parsons School of Designissa ja Arkitekturskolan KTH:ssa.
- Perusti Collectif Encore -arkkitehtuuri- ja maisema-arkkitehtuuritoimiston Ranskaan vuonna 2007.
- Opettanut arkkitehtuuria KTH:ssa ja Kuninkaallisessa taidekorkeakoulussa Ruotsissa sekä Peter Behrensin taidekorkeakoulussa Saksassa.
- Sai arvostetun Kasper Salin -palkinnon vuonna 2018. Hamra-hanke palkittiin myös vuoden 2018 Swedish Design Awardsissa ja vuoden 2019 Architectural Review House Awardsissa.

> Ilma kulkee nenän kautta sisäämme hengittäessämme. Rakennusten tulisi tehdä samoin.

Luonto löytyy kaikkialta

Ruotsalaissyntyinen, Ranskaan muuttanut arkkitehti **Anna Chavepayre** luennoi Aalto-yliopiston ja Arkkitehtuurimuseon *Architecture Speaks!* -sarjassa. Chavepayren toimisto Collectif Encore on saanut muun muassa Ruotsin arvostetuimman arkkitehtuurin alan palkinnon, vuoden 2018 Kasper Salin -palkinnon Hamra-asuintalostaan Gotlannissa.

Luennollasi välittyi vahva yhteys arkkitehtuurin ja maiseman välillä.

– Japanissa yksi maisemaa kuvaavista sanoista on *fukei*. Käännös tarkoittaa tuulta. Tämä eroaa ajattelusta, jossa niin naisesta, talosta kuin maisemasta tehdään katseltava objekti. Emme ole objekteja. Rakennuskin on elävä organismi.

Tuuli on yksi arkkitehtuurin ensimmäisistä ehdoista. Se on näkymätöntä, ilmaista. Puhumme vain hinnoiteltavista materiaaleista. Ilma liikkuu ja kuljettaa mukanaan siemeniä, ääniä, lämpöä ja tuoksuja. Se kulkee nenän kautta sisäämme hengittäessämme. Rakennusten tulisi tehdä samoin.

Millainen on ollut polkusi arkkitehtuurin pariin?

– Rakastan luontoa. Osa luonnon ymmärtämistä on kehontuntemus. Nuorena tanssin ja opin tuntemaan vartaloni liikkeet. Olen myös ratsastanut, jolloin olen ollut yhtä hevosen kanssa. Pidän kaikesta elävästä.

Tanssin jälkeen harkitsin lääkärin tai meribiologin uraa, kemiaa, fysiikkaa. Isäni ja veljeni ovat molemmat tutkijoita. Pidän itsekin tutkimisesta ja löytämisestä.

Ennen arkkitehtuurin opintoja opiskelin kaksi vuotta Tukholman taidekoulussa. Piirsimme paljon elävästä mallista. Halusin oppia näkemään, kuinka maailma katsoo takaisin. Olen piirtänyt ja piirtänyt.

Olen aina mieltänyt maiseman ja arkkitehtuurin yhdeksi kokonaisuudeksi. **Rem Koolhaasin** toimistossa työskentelin myös kaupunkisuunnittelun parissa. Oppiakseen pitää tehdä paljon töitä.

Mistä kiinnostuksesi Japaniin kumpuaa?

– Ehkä tärkeimmän työni olen tehnyt maanjäristysten jälkeiseen Japaniin. Matkalla koin mahtavia asioita, jotka ovat vaikuttaneet elämääni.

Vaikutuin Isen temppelistä, joka puretaan ja rakennetaan uusiksi joka 20. vuosi. Näin rakentamisen muisto pysyy elävänä ihmisten mielissä. Temppeli kätkeytyy korkean muurin taakse.

Kaikki tärkein maailmassa ja elämässä on näkymätöntä. Tämä on myös arkkitehtuurin perusta. Valitettavasti elämme aikaa, jossa näkyvä on tärkeintä eikä näkymättömälle jää sijaa.

Mistä sait idean muuttaa raunion perheesi kodiksi?

– Vanhin tyttäreni on pyörätuolissa. Halusimme rakentaa kesäpaikan, jossa voisimme viettää lomia vaivattomammin. Puolisoni on kotoisin Atlantin rannikolta, ja tapasimme Bordeaux'ssa, missä opiskelin. Vain vuorokausi ensitapaamisemme jälkeen hän toi minut tähän Pyreneiden ja meren ympäröimään paikkaan. Tuntui, että tänne halusimme palata.

Kukkuloille ei saa rakentaa uutta. Tähän raunioon tullessamme koko perhe tunsi, että talo kuuluu meille. Nuorin tyttäreni sanoi: "No, nyt siivotaan vain lattia." Katto oli sisääntulon kohdalta auki ja valo välkehti sisällä kuin metsässä. Aukon paikalla on nykyisin kattoikkuna.

Miten luonnon ja arkkitehtuurin suhde näkyy kodissanne?

– Luonto löytyy kaikkialta, kuten tuuli. Sisällä talossa tuntuu siltä kuin olisi ulkona. Talo hengittää. Seinät varaavat lämpöä,

Hamra-rakennus sijaitsee Gotlannin saarella. Collectif Encore.

MICHEL BONVIN

MICHEL BONVIN

Anna Chavepayren kotona sisä- ja ulkotilat kietoutuvat yhteen.

ikkunat avautuvat aukoiksi. Linnut lentävät ympärillä. Talo on kaikille, ei vain meille. Puolet asunnon tiloista ovat ulkotiloja, ne hyödyntävät mikroilmastoja. Lempipaikkani on kattoterassin kylpyhuone, jossa on yöllä tähtikatto.

Onko sinulla esikuvia?

– Opettajani Ranskassa oli minulle uskomattoman tärkeä. Hän poisti laput silmiltäni. Hän oli kuin osteopaatti, joka sai nikamani paikoilleen.

Myös äitini oli minulle tärkeä esikuva. Molemmat ovat nyt poissa, ja kun jotain katoaa, huomaa sen tärkeyden. Äitini ei kasvattanut, ainoastaan korjasi ryhtiäni tanssiessani. Hän uskalsi antaa lastensa etsiä ja löytää. ”Finnas till” on oikeaa elämistä.

Kun vierailet uudella tontilla, mihin kiinnität huomiota? Valokuvaatko, piirrätkö, kirjoitatko?

– Teen kaikkea tuota! Eikä riitä, että siellä käy vain kerran. Pitää käydä, kun on aurinkoista, sateista, ilta, aamu, tuulista, kylmää. Jos ei pysty käymään kaikkina vuodenaikoina, pitää pyytää apua. Arkkitehdin täytyy luottaa asiakkaaseen. Se, joka on viettänyt tontilla eniten aikaa, myös tietää eniten.

Mikä on tärkein aistisi, jota ilman et haluaisi elää?

– Ensin ajattelin, etten haluaisi elää ilman näköä. En kuitenkaan kestäisi olla kuuro, olen todella sosiaalinen ja nautin musiikista. Kuurona olisi yksinäisempää. Arkkitehdille kuulo on kuitenkin näköä tärkeämpää.

Luennolla kerroit, että usko, toivo ja rakkaus ovat tärkeimmät arvot, kun työstät uutta.

– Kun äitini kuoli, luin jostain, että kaikki katoaa, paitsi usko, toivo ja rakkaus. Usko tulevaan on tärkeää etenkin nyt koronaaikana. Vaikka olisi realisti, löytyy aina lukuisia vaihtoehtoisia teitä. Tulevaisuus on epävarmaa, mutta se on paras tulevaisuus, mikä meillä on. Toivo on optimismi, ilmakupla, jolla lennetään. Jos rakennamme rakkaudella, sen tuntee rakennuksessa ja kaupungissa. Olemme rakennusmateriaali.

Iris Andersson

LUXO

motus

is movement

Luxo Motus – skandinaaviseen sisustukseen
suunniteltu, monipuolinen valaisinsarja

motus flat motus mini motus table

Ota yhteyttä ja kysy lisää:

Glamox Oy
Silja Palmu, 0400 477605
silja.palmu@glamox.com
www.glamox.fi

Hyvät luonnonvalo-ominaisuudet edellytys asuntojen joustavuudelle

PETER NUUTINEN

”Ikkunoista tuli luksusta ja minikopeista asuntoja”, otsikoi *Helsingin Sanomat* pääkirjoituksensa 22.8.2020. Keskustelu nykypäivän uudiskerrostalojen laadusta käy kuumana.

Miten sama asunto- ja asuinneliömäärä saataisiin rakennettua tonteille niin, että tunnistetut asumisen laatutekijät toteutuisivat paremmin? Toteutin tällaisen analyysin *Yhdyskuntasuunnittelu*-lehdessä julkaistussa vertaisarvioidussa artikkelissa, jonka kirjoitin yhdessä Tampereen yliopiston kestävän asuntoarkkitehtuurin tutkimusryhmää johtavan **Sofie Pelsmakersin** kanssa. Analyysissä keskityin erityisesti asuntojen kykyyn joustaa tilallisesti eri käyttövaatimuksien mukaan.

Keskikäytäviä silmiinpistävän runsaasti

Tutkimuksen aineisto muodostui kuudestakymmenestä vuosina 2019–2022 rakennetusta tai rakennettavasta kerrostalosta, jotka käsittivät yhteensä noin 4 000 asuntoa. Kuusikymmentä kohdetta etsittiin Suomen suurimmista kaupungeista Etuovi-asuntomyyntisivustolta.

Jopa 40 prosenttia aineistosta edusti erilaisia keskikäytäväratkaisuja. Nämä keskikäytävätalot ovat usein ikään kuin yhteen suuntaan paisuneita pistetaloja, joiden keskiosassa sijaitsee käytävän molemmin puolin syviä yksiöitä tai kaksioita.

Toiseksi suosituin talotyyppi oli pistetalot ja kolmanneksi suosituin lamellitalot, joissa molemmissa oli runsaasti erilaisia keskikäytäväosia. Sivukäytävätaloja oli vain muutama. Aineiston valossa Suomeen nyt rakennettavien kerrostalojen keski-

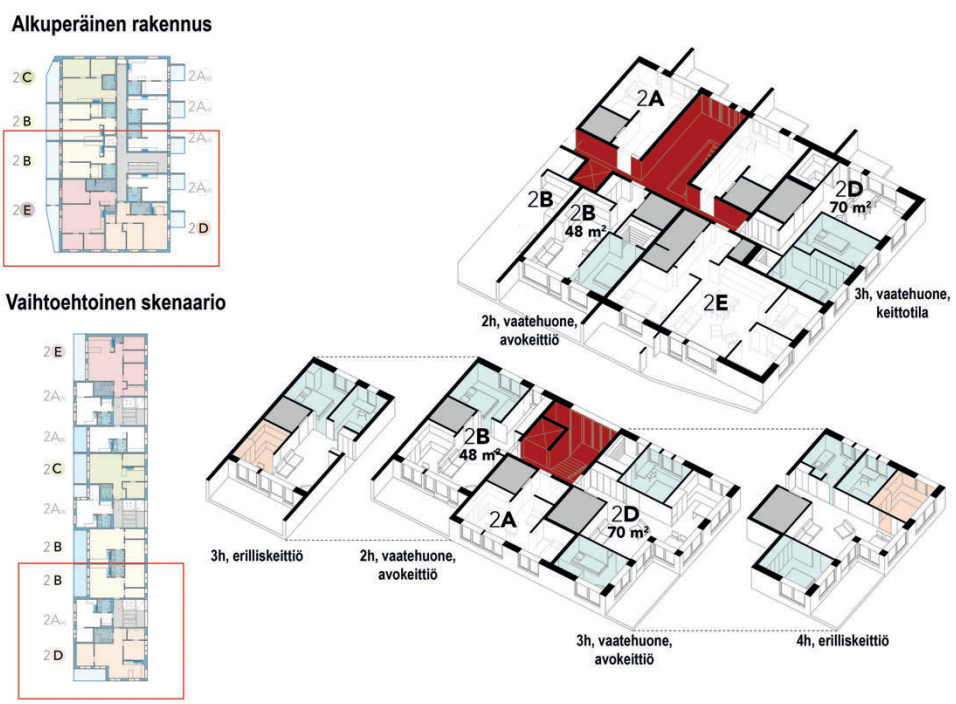

Asuntojen joustavuutta voitiin parantaa välttämällä rakennuksen syviä runkomittoja ja muuttamalla asuntojen muotoa ja mittasuhteita sellaisiksi, että niiden luonnonvalo-olosuhteet paranivat.

käytävien ja yhteen suuntaan avautuvien asuntojen määrä on silmiinpistävän runsas.

Joustavuutta välttämällä syviä runkomittoja

Seuraavaksi syvennyttiin kahteen kerrostalokohteeseen, jotka edustivat suosituimpia talotyyppejä ja niiden ominaisuuksia. Tutkimus keskittyi useamman asuinhuoneen asuntojen joustavuuteen. Arvioinnissa tarkasteltiin asukkaan mahdollisuuksia muun muassa lisätä tai poistaa asuinhuoneita ja valita joko suljetumpi tai avoimempi tila ruuanlaittoon, ruokailuun ja oleskeluun.

Valituissa kerrostalotapauksissa asukkailla ei juuri ollut vaihtoehtoisia pohjaratkaisuja.

Työtä jatkettiin pohtimalla, kuinka asunnot olisi voitu optimoida paremmin eri tilajakoihin ja asukastarpeisiin sopeutuviksi. Alkuperäisten kohteiden kerrospohjille luotiin vaihtoehtoiset skenaariot, joissa asuntojen lukumäärät ja koot pysyivät ennallaan. Nämä skenaariot arvioitiin samoilla indikaattoreilla kuin alkuperäiset kohteet.

Asuntojen joustavuutta voitiin parantaa välttämällä rakennuksen syviä runkomittoja ja muuttamalla asuntojen muotoa ja mittasuhteita sellaisiksi, että niiden luonnonvalo-olosuhteet kohentuivat. Ikkunoita oli alkuperäistä runsaammin, ja ne sijoitettiin mukautumista palvelevalla tavalla. Asuntojen ulkoseinäpinta-alaa ja avautumisen suuntia lisättiin, jolloin asuntojen päätilat saatiin aukeamaan useampaan ilmansuuntaan. Todennäköisesti näillä keinoilla voidaan lisätä myös asunnon houkuttelevuutta asukkaalle.

Mukautumiskyky huomioitava kaikilla tasoilla

Pistetalossa muutoksilla ei ollut vaikutusta talotyyppiin. Sen sijaan keskikäytävätalossa alkuperäisen rakennuksen mukautumispotentiaalia oli äärimmäisen vaikea parantaa. Pitkän keskikäytävän välttäminen johti tilanteeseen, jossa kerrostaloon lisättiin porrashuoneita, jotta useammat asunnot voisivat avautua kahteen tai useampaan ilmansuuntaan.

Vaikka talotyypin muutos lamellitaloksi todennäköisesti sekä lisää jonkin verran rakentamisen kustannuksia että kasvattaa rakennuksen vaippaa (ja siten energiankäyttöä), se parantaa asuntojen luonnonvalo-ominaisuuksia, tuuletettavuutta ja mukautumiskykyä sekä viihtyisyyttä. Kuitenkin esimerkiksi kylpyhuoneet ovat standardoidun kokoisia skenaariosuunnitelmassa, toisin kuin alkuperäisesti, millä on vaikutusta rakentamisen hintaan. Tulevaisuudessa olisi kiinnostavaa vertailla alkuperäisten kohteiden ja skenaarioiden kustannuksia ja hyötyjä.

Merkittävästä rakennetyypin muutoksesta huolimatta maankäytön tehokkuus ei heikkene vaihtoehtoisissa skenaarioissa. Kiinnostavaa kuitenkin on, että keskikäytävätalon ongelmalliset mittasuhteet näkyvät jo kaavassa. Asunnoiltaan mukautumiskykyinen lamellitalo voidaan sijoittaa tontille, mutta silloin talo ei vastaa suunniteltua maankäyttöä asettuessaan asemakaavassa määrätyn rakennusalan rajojen ulkopuolelle. Asuntojen joustavuuteen liittyvät seikat pitää siis ottaa huomioon myös kaupunkisuunnittelussa – kaava joko mahdollistaa tai haastaa asuntosuunnittelun mahdollisuuksia.

Edustavien tapausten tarkastelun pohjalta ei voi esittää laajempaa asuntokantaa koskevia yleistyksiä, eikä se ollut tutkimuksen tarkoitus. Tulokset tarjoavat kuitenkin kriittisen linssin, jonka läpi voidaan tarkastella nykypäivänä rakennettavaa suomalaista asuntokantaa.

Sini Saarimaa

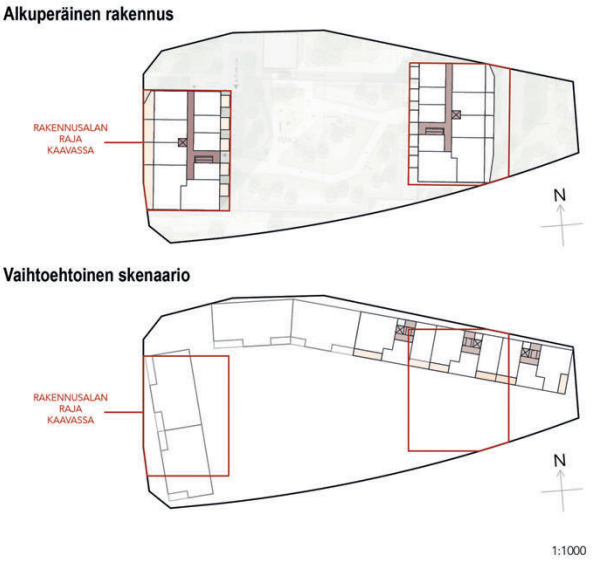

Rakennetyypin muutoksesta huolimatta maankäytön tehokkuuden ei tarvitse heiketä vaihtoehtoisissa skenaarioissa.

> Keskikäytävätalossa alkuperäisen rakennuksen mukautumispotentiaalia oli äärimmäisen vaikea parantaa.

Puusta, pintaa syvemmältä

Kasvifysiologi, professori **Kurt Fagerstedt** on tutkinut 20 vuotta puun kasvua ja elintoimintoja. Hän alusti *Puhutaan puusta* -keskusteluklubilla puuaineen rakenteesta ja sen vaikutuksesta puun käyttöominaisuuksiin.

”Puu on mikroskoopissa tarkasteltuna viehättävän oloista – siis kaunista!” Fagerstedt ihailee. Mennään siis solutasolle asti, kohta. Ensin katsotaan edut, joita kasvifysiologi näkee puulla rakennusmateriaalina:

Hyvä eriste, joka myös varaa tehokkaasti lämpöä. Hygroskooppinen eli imee ja luovuttaa kosteutta, mikä tasaa huoneen ilmankosteutta. Kestää kemikaaleja. Ulkoilmassa eroosio vain 6 millimetriä 100 vuodessa. Pitkäikäinen, kunhan kastuttuaan pääsee kuivumaan. Sitoo hiilidioksidia – yksi kuutiometri tonnin. Hajoaa biologisesti tiensä päähän tultuaan.

Sitten takaisin mikroskooppileikkeiden ääreen. Ilmenee, että rungossa on elävää solukkoa vain kaarnan alla jälsikerroksessa. Muuten puu on kuollutta tukirakennetta. Nilassa eli sisäkaarnassa kulkevat pisaroina vesi ja ravinteet. Korkeimmissa puissa vesi joutuu kiipeämään yli 100 metriä ja paineero kohoaa jopa 3 megapascaliin tyvestä latvaan. Siellä lehvästö tai neulaset tuottavat vedestä ja hiilidioksidista sokereita. Kemialliselta koostumukseltaan elävä puu on pääosin sokereita, hemiselluloosaa ja verkkomaista ligniiniä.

Fagerstedtin mikroskooppiotoksissa näkee myös kuusen rengashuokosia. Niiden kautta vesi ja ravinteet kulkeutuvat solusta toiseen. Jotta puulle haitalliset mikrobit eivät pääsisi sisään, kuusi pystyy tarvittaessa sulkemaan rengashuokoset, ja samoin tapahtuu männyn sydänpuussa. Tämä mekanismi, aspiraatio, parantaa puun lahonkestävyyttä. Lisäksi kuusella ja männyllä on omat lahonestoaineet, pihkat, jotka paitsi torjuvat bakteereita ja sieniä myös korjaavat puun vaurioita. Kuusenpihka on perinteinen salva ihmisenkin haavoihin.

Yleisö kysyi historiasta oppimisesta.

Puun ja puulajien ominaisuuksien tuntemus on aiemmin ollut rakentajan peruskauraa. Perinnetietoa kollegoiden kanssa tutkittuamme on selvinnyt, että puulajeja on parhaimmillaan hyödynnetty jotakuinkin näin:

Hirsikehikko, ovet ja ikkunat sydänpuupitoisesta männystä,

> ”Ei ole aivan yksiselitteistä, mitä on hyvä rakennuspuu. Se riippuu käyttötavasta.

pärekatto ja vaikkapa kaunis vaalea lattia kuusesta, joka ei kuivuttuaan juuri ime vettä. Päreitä, paanuja ja aidaksia haapapuusta, joka kestää hyvin auringonvaloa ja sadetta. Tarveja huonekaluja lujasta mutta lahoalttiista koivusta, lahoamaton vedeneriste vedenpitävästä koivuntuohesta. Vitsaksia nuoresta, taipuisasta puusta. Eikä perinteinen talvikaatokaan tyhmää ole ollut. On huomattu, että talvikaadettu puu, joka on saanut kuivua kunnolla kevään kuluessa, ei kesällä houkuta sieniä, hyönteisiä tai mikrobeja.

Mutta kotimainen tammi ei pysty kilpailemaan keski-eurooppalaisen kanssa, sillä se kasvaa liian hitaasti. Lujaa tulee vain nopeasti kasvaneesta tammesta, kun hauraan kehäputkiloisen kevätpuun päälle kasvaa paljon lujaa kesäpuuta. Havupuilla asia on päinvastoin: nopeasti kasvanut havupuu on lahonarkaa ja vääntyilevää.

Silti ei ole aivan yksiselitteistä, mitä on hyvä rakennuspuu. Se riippuu käyttötavasta. Suomessa puu kaadetaan yleensä 60–80 vuoden iässä, jolloin se soveltuu hyvin rankarakenteisiin ja liimattujen puutuotteiden, kuten CLT:n, valmistamiseen. Perinteisempää puurakentamista varten puun pitää kasvaa kauemmin. Parasta on suorarunkoinen ja tiheäsyinen, vähintään 120-vuotias honka, jossa on paljon pihkaista sydänpuuta. 100-vuotiaassa hongassa sitä on noin kolmannes, 250-vuotiaassa jo kaksi kolmannesta. Sydänpuu kosteuselää muuta puuta vähemmän ja on lahonkestävämpää.

Fagerstedt innostaa ihailemaan myös puun värejä ja kuvioita. Upeimmillaan ne taitavat hehkua eksoottisissa puulajeissa, mutta kotimaisistakin irtoaa värejä tai ainakin kuvioita.

Vuosilustojen ansiosta puusta syntyy työstösuunnasta

KUVAT: KURT FAGERSTEDT

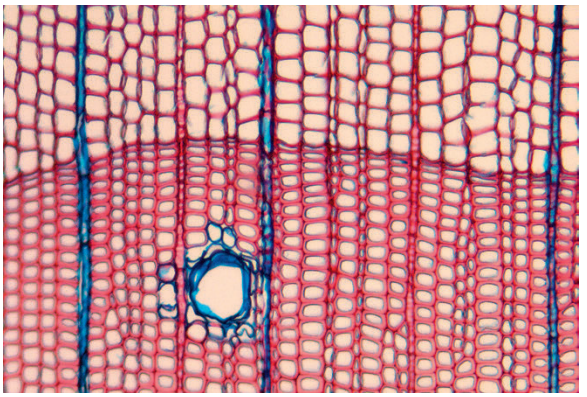

Metsämännyn leike on kahden vuosiluston rajalta. Punaiset ovat putkisoluja, jotka johtavat vettä ja ravinteita juurista neulasiin. Siniset juovat ovat ydinsäteitä, joihin puu varastoi kesällä tärkkelystä ja rasvoja. Sininen rinkula on pihkatiehyt.

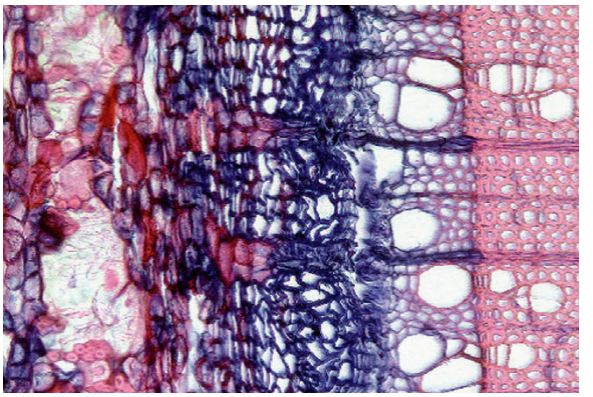

Rauduskoivun leikkeessä näkyy vasemmalta oikealle nilaa, jälttä (sininen) ja puuta (punainen), jonka isoissa putkiloissa kulkevat vesi ja ravinteet; pienet ovat tukisolukkona toimivia puusyitä.

riippuen kolmenlaista pintaa ja puutavaraa. Poikkileikkauspinnassa eli päätypuussa (A) vuosirenkaat näkyvät renkaina tai renkaan osina. Päätypuu on kovaa ja kestää puristusta mutta imee helposti vettä. Säteen suuntainen halkaisu tuottaa lustopuuta (B), joka ei käyristy. Tangentin suuntaan halkaistaessa saadaan voimakaskuvioista juovapuuta (C), joka kuivuessaan kutistuu paljon ja vääntyilee. Työstösuunta siis vaikuttaa siihen, miten puu kuivuessaan käyttäytyy.

Mitä arkkitehti voisi oppia? Aivan yksinkertaisimmillaan: voisiko miettiä, mitä puusta voi tehdä? Onko pakko valita alumiiniikkunat? Voisiko puulla korvata materiaaleja ja materiaaliyhdistelmiä, jotka jättävät suuren hiilijalanjäljen ja/tai tuottavat ongelmajätettä? Voisiko panostaa sopivaan ja kestävään puuhun, kuten töölöläiskotini 85 vuotta sitten tehdyissä ikkunoissa?

Emme silti vielä tiedä, mihin kaikkeen puusta on. Miten potentiaalinen, ihmeellinen ja monipuolinen organismi se on. Nythän puusta tehdään jo muovin korviketta ja syöpälääkkeitäkin. Fagerstedtista metsäpuiden jalostus on lapsenkengissään, eikä puun kasvua säätelevistä geeneistäkään vielä kovin paljon tiedetä.

Maalaisjärjellä sitä silti ajattelee, että kestävään rakentamiseen olisi kestävintä kasvattaa kestävää puuta.

Netta Böök

KUVAT: LIVADY / IKKUNAKIRJA

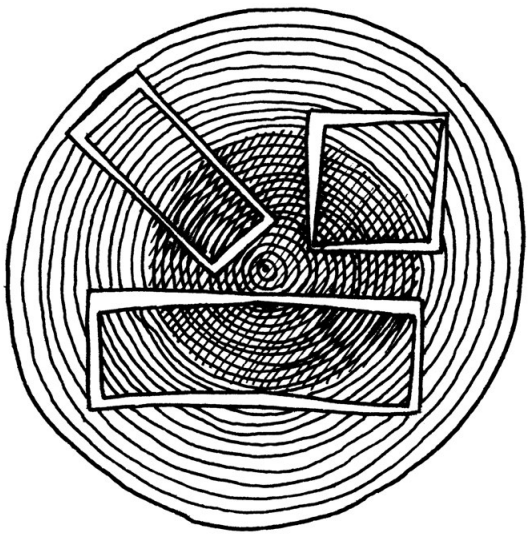

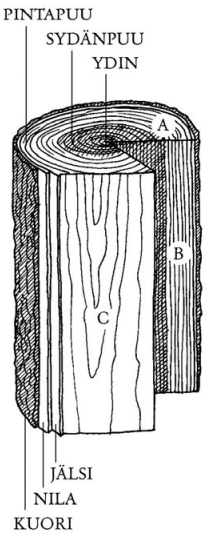

Puhutaan puusta -klubien Zoom-kokouksiin ennakkoilmoittaudutaan sivulla www.mfa.fi. Sivustolla julkaistaan alustuksista videot.

Vasemmalla: Tukista erisuuntaisesti sahatut kappaleet kutistuvat eri tavalla.
Oikealla: Puun rakenne.

Vaaleanpunainen kirja vie lasten rakennuksiin

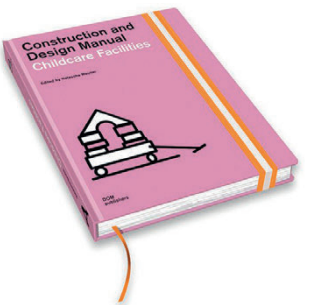

DOM Publishersin tuore käsikirja keskittyy poikkeuksellisesti lapsille tarkoitettuihin rakennuksiin, päiväkoteihin.

Kirjassa *Childcare Facilities* on hauskasti pyöristetyt kulmat sekä tavanomaisista teknisistä manuaaleista poikkeava hyväntuulinen ja selkeälukuinen taitto.

Teoksen on toimittanut professori **Natascha Meuser**, joka vaikuttaa muun muassa Dessaussa Anhaltin taideteollisessa korkeakoulussa. Muita sisältöön vaikuttaneita kirjoittajia on sikermä, esimerkiksi esipuheen laatinut **Stefan Spieker**.

> Varhaiskasvatukseen on liittynyt runsaasti kokeiluja ja utopioita, ennen kuin kaikille saavutettavissa oleva päivähoito on mahdollistunut.

THIJS WOLZAK

Integral Kids Centre (IKC) Zeven Zeeën, Amsterdam. Moke Architecten.

Esipuheen otsikko kertoo paljon: *Space as the Third Pedagogue*. Rakennuksilla, tilalla sekä rakennusten ympäristöllä ja laadulla on todellakin väliä, erityisesti pikkuihmisille.

Saksan liittotasavallassa eri osavaltioilla on omia säädöksiä ja määräyksiä lasten päivähoidosta ja varhaiskasvatuksesta. Aiheeseen liittyy kuitenkin universaaleja, kaikille yhteisiä asioita, ja niinpä kirjan ote on myös hyvin kansainvälinen.

Päiväkotien alkujuurille

Nykyaikaisten päiväkotien historia ulottuu yli kahden vuosisadan taakse. Kirja vie lapsille tarkoitettujen rakennusten alkujuurille ja mainitsee useita uranuurtajia. Yksi heistä oli **Friedrich Fröbel**. Hän sanoi seuraavaa:

”Leikki on tämän elämänvaiheen [lapsuuden] ihmisolennon puhtain, spirituaalisin tuote. Samalla se ennakoi ja heijastelee inhimillisen elämän kaikkia puolia – myös sisäistä, salaperäistä ja luonnonmukaista eloa niin ihmisissä kuin muissakin olioissa. Ja juuri tästä syystä se tuottaa ja synnyttää paljon iloa, vapautta ja tyydytystä.”

Kaikki tahot eivät katsoneet suopeasti varhaisia lastentarhoja ja niiden opettajakuntaa. Hallitsija **Fredrik Vilhelm II:n** puoliso **Elisabeth** oli tuhahtanut: ”Sekös tästä vielä puuttuu, että alemmat yhteiskuntaluokat saisivat varhaiskasvatusta ja koulutusta ja sitten tekisivät entistä vaikeammaksi hallita heitä.”

Varhaiskasvatukseen on liittynyt runsaasti kokeiluja ja utopioita, ennen kuin kaikille saavutettavissa oleva päivähoito on mahdollistunut. Esimerkkiä ovat näyttäneet muun muassa pohjoismaiset hyvinvointivaltiot.

ULI GROHS

Fröbel-päiväkoti Zuckerhut, Köln.
Carola Brammen-Ruoff / Intrect.

HERTHA HURNAUS

Niederolangin päiväkoti, Pohjois-Italia. feld72 Architekten.

THIJS WOLZAK

Päiväkoti Kleuterschool de Gekko, Antwerpen. Moke Architecten.

Lasten rakennukset ovat olleet myös maailmankuulujen arkkitehtien ajatuksissa. Meuser mainitsee niin **Walter Gropiuksen** kuin **Le Corbusierin**. Myös **Rudolf Steiner** esiintyy kirjassa, samoin Neuvostoliiton syntyaikojen Narkomfin-rakennukseen sisällytetty lastentarha.

Me taas tunnemme **Aino Aallon** taitavuuden ja hienot lastenosastot kirjastoissa, joita he **Alvar Aallon** kanssa toimistossaan suunnittelivat. Esimerkiksi Saksan Wolfsburgissa on suloinen lastentarha Aallon toimiston suunnitteleman seurakuntakeskuksen yhteydessä. Aaltoja ei mainita kirjassa.

10 tärppiä suunnitteluun

Kirjassa esitellään kymmenen asiaa, jotka tulee ottaa huomioon päiväkoteja suunniteltaessa. Näitä ovat esimerkiksi rakennusten sijoittaminen kaupunkikontekstiin, ulkoisen hahmon merkitys, tilojen sijoitus ja tilakokemuksen miellyttäväksi tekeminen, sisäänkäynnit ja lapsille sopiva mittakaava. Olennaista on myös se, että aikuiset työskentelevät rakennuksissa, turvallisuus ja onnettomuuksien estäminen erilaisin rakennelmin ja tempuin, materiaalit sekä lapsille sopivat ja heidän toimiaan helpottavat symbolit ja kyltit.

Pääosa teoksesta esittelee erilaisia päiväkoteja ja lastentarhoja. 60 kohdetta eri puolilta maailmaa on karkeasti jaettu kolmeksi kokonaisuudeksi: esimerkit urbaanissa kontekstissa, maaseudulle rakennetut päiväkodit sekä päiväkodit, jotka on sijoitettu olemassa oleviin rakennuksiin.

Mukana on selkeitä puurakennuksia Itävallasta, hivelevän hieno betoninen päiväkoti La Milagrosa Pamplonassa Espanjassa, tanskalaisen BIGin New Yorkiin suunnittelema WeGrow sekä japanilainen, mäkeä pitkin kiipeävä Hakusui Nursery School Sakurassa. Japanista mukana on myös Suomessakin vierailleen Tezuka Architects -toimiston avioparin suunnittelemia ihania rakennuksia. Suomesta kimaraan on valikoitunut OOPEAAn Taika-niminen päiväkoti Seinäjoella.

Ansiokkaan sisällön lisäksi kirja on esineenä kaunis ja todellakin hankkimisen arvoinen.

Tarja Nurmi

Natascha Meuser (toim.): Childcare Facilities. Construction and Design Manual. DOM Publishers 2020. 384 sivua.

Pariisi paloiteltuna

Pariisi on Euroopan tiheimmin rakennettu kaupunki asukaslukuunsa ja työpaikkoihin suhteutettuna. Maailmanlaajuisestikin se on viidentenä. Miten tähän on päädytty?

Harvaa kaupunkia on kehitetty niin aktiivisesti ja niin lyhyessä ajassa kuin Pariisia Ranskan toisen keisarikunnan aikana (1852–1870). Tuolloin kaupungin suunnitteluvirasto toteutti paroni **Georges-Eugène Haussmannin** johdolla ja keisariksi itsensä nimittäneen **Napoleon III:n** aloitteesta kaupunkiin noin 600 kilometriä viemäreitä ja 175 kilometriä katuja. Infrastruktuurin lisäksi tehtiin kaupungintaloja, kouluja, aukioita, puistoja ja laajempia metsäisiä alueita.

Tämä toi tietenkin Pariisiin valtavasti elinkeinotoimintaa ja vaikutti myös aiemmin rakentamattomien alueiden suunnitteluun. Suurin muutos tapahtui kuitenkin kaupungin keskeisillä alueilla, joissa keskiaikainen rakenne sulautettiin uuteen korttelijärjestykseen purkamalla ja avaamalla uusia tieyhteyksiä.

On tietenkin selvää, ettei paroni itse ollut vastuussa kaikesta suunnitellusta. Varmaa kuitenkin on, ettei Pariisin uudistuksia olisi toteutettu ilman Haussmannia.

Liikennejärjestelmien uudelleenjärjestely oli tunnetuin Haussmannin toteuttamista kaupunkiuudistuksista. Kuvassa Riemukaaren lähiympäristöä.

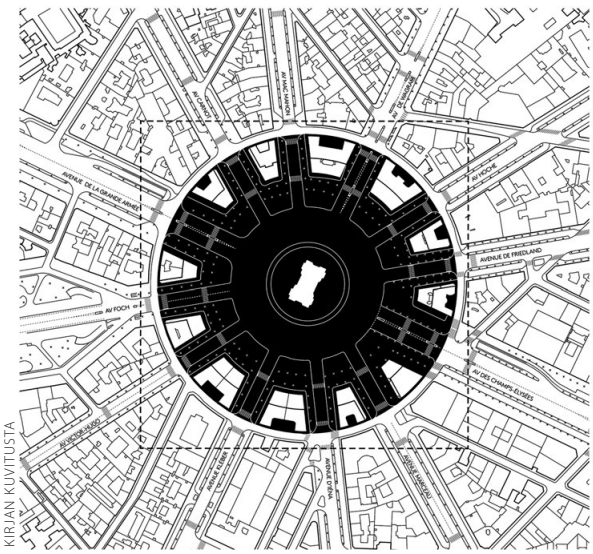

KIRJAN KUVITUSTA

Georges-Eugène Haussmann noin vuonna 1860.

Kurkistus pariisilaistaloihin

Pavillon de l'Arsenal -museo järjesti muutama vuosi sitten näyttelyn, jonka luettelo on yksi huolellisimmin valmistetuista asemakaavoitukseen perehdyttävistä kirjoista, mitä olen nähnyt. Se vaatii hieman syventymistä, mutta antaa kiinnostavia vastauksia myös nykypäivän kaupunkeja rakentaville.

Kaksikielinen kirja vastaa – kenties hieman yllättäen – viime aikojen keskusteluun kaupunkien tiivistämisestä sekä rakennusten käyttöjoustosta. 1800-luvun huonekorkeudet ja -koot ovat osoittautuneet moderneja joustavammiksi. Kaupungin tiiviys ei ole pelkkää korttelitehokkuutta: tehokkuuden sisällöllä on merkitystä, ja katumiljöö tarvitsee ja kestää aukioiden ja puistikoiden verkoston.

Kirja jakautuu kolmeen jaksoon, joista ensimmäinen syventyy lyhyillä artikkeleilla aiheen teoriaan: typologiaan, metodeihin, joustavuuteen työkaluna, diversiteettiin ja lopuksi malliin, johon tutkimus perustuu.

Toinen osa käy alun teoriat tarkemmin läpi runsaalla piirustusmateriaalilla sekä valokuvilla: verkot, aukiot, julkiset tilat, korttelirakenteet, pohjaratkaisut, rakennushistoria, rakennustekniset yksityiskohdat, ornamentit. Kauniisti uudelleen piirretyistä yksityiskohtaluetteloista löytyy aikakaudelle leimalliset koosteet.

Suunnittelijalle kiinnostavin on kenties juuri toinen jakso, jossa analysoidaan piirroksin katutilat, aukiot, pohjapiirrokset (kuinka kiinnostavaa onkaan päästä pariisilaistalojen sisälle!) ja yksityiskohdat.

Suurkaupungit vertailussa

Kolmas jakso antaa kiinnostavia työkaluja tilan, kaupungin ja tunnelman mittaamiseen erilaisilla työkaluilla. Osiossa vertaillaan useampia suurkaupunkeja selkeiden kaavioiden avulla.

Esimerkiksi liikennetehokkuuden mittareina toimivat risteysten määrä neliökilometrillä, aluerakentamisen tehokkuus prosentteina 500 metrin ympyrän sisällä, liikenneväylien pituus, näiden pituus suhteessa tehokkuuteen, vähintään 400 metriä pitkien jalankulkualueiden osuus liikennealueista tietyillä ehdoilla ja jalankulkualueiden osuus aluetehokkuudesta. Lisäksi tutkittiin liikennevirtojen saavutettavuutta laskemalla noin 400 metrin matkalla olevien palveluiden määrä.

Vertailtavia kaupunkeja on 14, joukossa modernistinen Brasília ja tiiviydestään tunnettu Toledo. Mukana ovat lisäksi esimerkiksi Moskova, New York, Berliini, Amsterdam ja Tokio.

Yksi kiinnostava huomio liittyy aluetehokkuuteen. Vaikka moderni ja kompakti rakennus saattaa olla hyvinkin tehokas itsessään, se ei laajemmalla alueella muodosta yhtenäistä kokonaisuutta, kuten haussmannilainen kortteli: aluetehokkuus jää yksittäisen rakennuksen tasolle.

Osa tuloksista lienee itsestään selviä, kuten se, että jalan saavutettavuudessa Brasílian arvo on 22, kun taas parhailla arvoilla (noin 65) ovat Chicago, Barcelona ja Toledo. Palveluiden saavutettavuudessa Brasília on vieläkin heikompi, vain 5 palvelupistettä 400 metrin kävely-ympyrässä, kun esimerkiksi Pariisissa (175) tai Amsterdamissa (119) pisteitä on monin verroin.

Näyttelyä ja kirjaa varten on tehty merkittävä määrä tutkimusta. Olisi kiinnostavaa, jos joku tekisi samankaltaisen vertailun Helsingin ydinalueesta, esimerkiksi rautatieaseman läheisyydestä.

Esa Laaksonen

Benoît Jallon & Umberto Napolitano & Franck Boutté: Paris Haussmann. Modèle de Ville / A Model's Relevance. Park Books / Pavillon de l'Arsenal 2020 (3. painos).

> Kaksikielinen kirja vastaa – kenties hieman yllättäen – viime aikojen keskusteluun kaupunkien tiivistämisestä sekä rakennusten käyttöjoustosta.

HOPPE®

Hoppe SecuSan -antimikrobiset ovenpainikkeet ehkäisevät bakteeritartuntojen leviämistä

SecuSan® -pintakäsiteltyjen Hoppe-painikkeiden mikrobi- ja bakteeritartuntojen leviämistä ehkäisevä ominaisuus syntyy hopeaionien kyvystä tuhota solukalvo ja estää siten mikrobisolun ravinnonsaanti. Pintakäsittely vähentää mikrobien lisääntymistä tutkitusti yli 99 % sekä säännöllisesti puhdistettuna että täysin huoltovapaasti.

Käyttökohteita

- sairaalat ja terveyskeskukset
- klinikat, lääkärikeskukset, apteekit
- koulut, päiväkodit, hoitokodit, palvelutalot
- ravintolat, hotellit ja muut majoitustilat
- yhdistystilat, liikuntapaikat, vapaa-ajan viettokohteet
- toimistot, tuotantolaitokset, työpajat, laboratoriot
- kirjastot, kerho- ja kokoustilat, virastot ja vastaavat
- yksityisasunnot

Scancerco Oy
Näyttelytila: Suvilahdenkatu 10 B, 00500 Helsinki.
Lisätietoa puh. 09 7743 270, myynti@scancerco.fi tai verkossa scanfinn.fi ja somessa @scancerco

Partnership to build excellence.

SCANCERCO

Kestävästä kehityksestä tulee tehdä uusi normaali

PIA SELROOS

Noora Laak ja Kimmo Lylykangas.

> Aurinkopaneelit ja lämpöpumput eivät ole arkkitehdin työtä.
> – Kimmo Lylykangas

Webinaarina järjestetyssä Ammattipäivässä puhuttiin kestävästä kehityksestä rakentamisessa. Tapahtuma sai runsaasti näkyvyyttä: sitä seurasi samanaikaisesti parhaimmillaan noin 350 henkilöä.

Kestävyyden toteutuminen arkkitehtuurissa edellyttää radikaaleja muutoksia ja uusia näkökulmia. Professori **Kimmo Lylykankaan** mukaan esimerkiksi kestävän arkkitehtuurin koulutuksen kaavion keskiössä tulisi rakentamisen sijaan olla mukautuva ihminen.

– Arkkitehtikoulutuksessa tulisi vahvistaa tieteellistä maailmankuvaa ja tarjota tieteen keinoja maailman hahmottamiseen. Olen vakuuttunut, että kestävän rakentamisen opetus arkkitehtikouluissa voisi löytää luontevat yhtymäkohdat esimerkiksi kestävyystieteeseen tai etiikkaan, Lylykangas totesi.

Arkkitehtuurin arvioinnissa ei Lylykankaan mielestä tule nähdä laatua ja kestävyyttä toisistaan erillisinä asioina. Lisäksi perinteisten arviointimenetelmien sijaan on tärkeää etsiä arkkitehdin työn tuloksesta kestävän kehityksen tavoitteiden mukaista muutosta.

– Aurinkopaneelit ja lämpöpumput eivät ole arkkitehdin työtä. Olemme kyllä osoittaneet niille paikan ja sovittaneet ne osaksi kokonaisuutta, mutta saman teemme myös ilmanvaihtokoneille ja sähköpääkeskuksille. Tästä huolimatta ei ole perusteltua pitää koneellista ilmanvaihtoa tai rakennuksen sähköjärjestelmää arkkitehtuurin ansiona, Lylykangas sanoi.

Suunnittelu vie yhä enemmän resursseja

Suomen tavoitteena on olla hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä, mikä näkyy myös maankäyttö- ja rakennuslain uudistuksessa. Vanhoissa rakennuksissa suurimmat päästöt aiheuttaa energian käyttäminen, mutta energiatehokkaassa rakentamisessa elinkaaren muiden vaiheiden merkitys korostuu. Uusissa rakennuksissa etenkin rakennustuotteiden valmistus saattaa aiheuttaa saman verran tai enemmän päästöjä kuin energian käyttö.

– Tämän takia säädöksissä ollaan ottamassa elinkaaren vähähiilisyyttä uudeksi asiakokonaisuudeksi. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että rakennuksille asetetaan koko elinkaarta koskevat päästörajat vuoteen 2025 mennessä. Uutta on se, että tämä tulee näin laajassa muodossa, sanoi ympäristöministeriön erityisasiantuntija **Matti Kuittinen**.

Kiertotalous ja vähähiilisyys maankäyttö- ja rakennuslaissa kytkeytyvät arkkitehtisuunnittelun vaiheisiin. Uuden lain mukaisesti rakentamisluvan toisessa vaiheessa rakennusvalvontaan täytyisi toimittaa ilmastoselvitys, materiaaliseloste ja rakennuksen tietomalli. Myöhemmin, kun rakennus otetaan käyttöön, tulee tietomalli päivittää toteumamalliksi ja tehdä mahdolliset päivitykset ilmastoselvitykseen ja materiaaliselosteeseen. Rakennuksen suunnittelu ei siis jatkossa onnistu samassa ajassa tai samoilla resursseilla kuin aiemmin.

– Tämä on kuitenkin tarpeellista, sillä tilanne ilmastonmuutoksen suhteen on todella vakava. Rakentaminen aiheuttaa

Kuvakaappaus Matti Kuittisen esityksestä "Rakentamisen vähähiilisyys ja kiertotalous tulevassa lainsäädännössä".

kolmanneksen Suomen kasvihuonekaasupäästöistä, joten emme saa ilmastonmuutosta hallintaan, jos jatkamme nykyisellä tavalla kaikkia rakentamisprosessin osavaiheita. Sen takia on tarpeen oppia myös suunnitteluvaiheessa tekemään asioita uudella tavalla, Kuittinen painotti.

Arkkitehtien on kannettava vastuunsa

Apulaisprofessori **Sofie Pelsmakers** totesi, että ilmastonmuutoksen torjumiseksi ajattelua ja toimintaa tulee muuttaa radikaalisti. Muutosta voidaan edistää esimerkiksi siirtämällä valtioiden ja organisaatioiden painopistettä talouskeskeisestä hyvinvointikeskeiseksi ja tekemällä kestävistä valinnoista helppoja ja miellyttäviä. Kestävää kehitystä tukevista muutoksista tulisi tehdä uusi normaali.

– Arkkitehteina meidän täytyy toimia niin kuin sanomme ja kehittää itseämme. Tärkeää on myös parantaa koulutusta etenkin yliopistoissa sekä pyrkiä vaikuttamaan ja motivoimaan muutokseen ammattimme kautta, Pelsmakers korosti.

Case-puheenvuorojen aikana **Meri Wiikinkoski** niin ikään painotti toimintatapojen muuttamisen ja yhteisen tahtotilan merkitystä kestävämmän arkkitehtuurin saavuttamisessa. Vastuuta ei voi sysätä ainoastaan nuorille tai tulevaisuuden arkkitehdeille, vaan kaikkien arkkitehtien tulee osallistua kestävämmän maailman rakentamiseen.

– Arkkitehtien ammatissaan tekemillä ilmastoteoilla on keskivertoihmiseen verrattuna valtava merkitys. Tästä näkökulmasta on aivan sama, meneekö toimistolle pyörällä vai autolla, jos ei uskalla kyseenalaistaa tilaajan motiiveja käyttää epäkestäviä rakennusmateriaaleja. Valitettavasti tekemättä jättäminen on myös teko, Wiikinkoski sanoi.

Taavi Lindfors

> On aivan sama, meneekö toimistolle pyörällä vai autolla, jos ei uskalla kyseenalaistaa tilaajan motiiveja käyttää epäkestäviä rakennusmateriaaleja.
> – Meri Wiikinkoski

Kuvakaappaus esityksestä "Vastuusuojelu käytäntöön, case Kiasma".

> Kiertotalouden ja rakennusperinnön vaalimisen pitäisikin toimia yhteistyössä.

Arvot kohdallaan, mutta riittävätkö rahat?

Järjestyksessä kolmas *Valtio restauroi* -seminaari kokosi marraskuun hämärässä satamäärin kuulijoita – tällä kertaa valtaosin verkon välityksellä.

Kansanedustaja, arkkitehti **Anders Adlercreutz** valoi uskoa tulevaisuuteen. Rakentamisella ja rakennuksilla on erityinen asema suomalaisessa sielunmaisemassa. Vaikka Suomi tuntuu arkkitehtuurin ja rakentamisen saralla olevan aina yhden totuuden maa, syntyy vivahteita sitä mukaa kun rakennuskanta ikääntyy ja rakennusperintö näyttäytyy uudessa valossa. Syntyhetkellään parjatut rakennukset voivat nousta uuteen kukoistukseen, saada hyväksyntää ja muuttua suojelukohteiksi.

Senaatti-kiinteistöjen toimitusjohtaja **Jari Sarjo** oli toiveikas myös rahojen suhteen. Pandemia on lisännyt rahoitusta, mutta kumuloitunut korjausvelka sitä myös vaatii. Senaatin vuokrilla kerätyt rahat palautuvat tavalla tai toisella rakennuksiin ja niiden ylläpitoon. Kaikkea rakennusomaisuutta ei kuitenkaan haluta ylläpitää, joten vuosittain on myyntilistalla satakunta kohdetta Senaatin hallinnassa olevasta noin 9 000 rakennuksesta. Yleensä on löytynyt hyviä ostajia.

Senaatin yhteiskuntavastuun johtaja **Juha Lemström** vakuutti, että 1800-luvun lopulta lähtien ovat valtion rakennus- ja kiinteistökannasta vastanneet tahot vaalineet tavoitteellisesti kulttuuriperintöä. Ensimmäiseksi huomio keskittyi keskiaikaisiin linnoihin. Loppusuoralla olevassa valtion kiinteistöstrategian päivitystyössä on kiinnitetty huomiota myös toistaiseksi arvottamattomiin ja vailla suojelua oleviin kohteisiin. Tavoitteena on käynnistää yhdessä valtiovarainministeriön kanssa selvityshanke, jossa käytäisiin läpi kulttuurihistoriallisesti tärkeät mutta myös kokonaisturvallisuuden kannalta strategiset kohteet ja mitä niille tehdään.

Valtio haluaa olla esimerkillinen omistaja. Vaikka toistaiseksi kokonaiskuva valtion kulttuurihistorian taseesta on vajaa, ajaa Museovirasto johdonmukaisesti linjaa, jossa rakennusperinnön ylläpito saa myös maksaa.

Kierrätyksestä säilyttämiseen

Tutkimuksellista näkökulmaa päivänpolttavaan teemaan ilmastonmuutoksen hillinnästä toi arkkitehti, tekniikan tohtori **Satu Huuhka** Tampereen yliopistosta. Hän tarkasteli hiilitaseen näkökulmasta vaihtoehtoisia tapoja suhtautua olemassa olevaan rakennuskantaan.

Ympäristöministeriön tilaamassa työssä selvittelyn kohteena on ollut kysymys "purkaa vai korjata". Tutkimustulokset osoittavat, kuinka vähähiilisyyteen pyrittäessä purkavassa uudisrakentamisessa aiheutetaan investoinnin hetkellä merkittävä hiilipiikki. Vaikka pitemmässä aikatarkastelussa uuden nykyaikaisen rakennuksen pienemmät päästöt kompensoivat rakennushetken hiilipiikin, jää ongelmaksi juuri lyhyellä aikavälillä merkittävästi suuremmat päästöt verrattuna vaihtoehtoon, jossa rakennusta korjattaisiin ja sen käyttöä jatkettaisiin.

Vähähiilisyyden kannalta paras vaihtoehto olisi tyytyä niin pieniin interventioihin kuin mahdollista. Rakennusosien kierrätys on kannatettavaa, mutta kaikkein suositeltavinta olisi siirtyä kierrätyksestä säilyttämiseen. Kiertotalouden ja rakennusperinnön vaalimisen pitäisikin toimia yhteistyössä.

Uusi silta vanhan mallin mukaan

Konkreettiset tapausesimerkit valottivat esimerkiksi liikenneinfran kulttuurihistoriaa. Väyläviraston osastonjohtaja, siltainsinööri **Minna Torkkeli** kertoi kiintoisan tarinan 110 vuotta sitten rakennetun, kolmiaukkoisen Pomarkunjoen kivisillan uudelleen rakentamisesta.

Vuoden 2016 aikana kahteen eri otteeseen asetetut tiukat liikenteen painorajoitukset eivät purreet ja silta jouduttiin holvikaaren painumien ja kivien irtoamisen takia sulkemaan koko-

naan liikenteeltä. RKY-alueelle sijoittuvan, kulttuurihistoriallisesti merkittävän sillan kohtalosta alkoivat tiukat keskustelut.

Huhtikuussa 2017 päästiin neuvotteluratkaisuun, jossa silta päätettiin korjata nykyisen kaltaiseksi tai näköiseksi. Käytännössä tämä tarkoitti uuden, entisen näköisen ja levyisen sillan rakentamista ja vanhan purkamista.

Uusi betoninen, porapaaluille perustettu, massiivisella kiviverhouksella kuorrutettu silta on valmistunut. Vanhat siltakivet otettiin purettaessa talteen, ja ne on varastoitu lähettyville. Silta on tiettävästi Suomen tähän asti kallein tämän kokoluokan silta, 19 000 euroa neliötä kohti. Purkamisen kustannusosuus oli kolmasosa.

Toisentyyppinen kiintoisa esimerkki tuli Itä- ja Pohjois-Suomen kruunumetsätorpista. Metsähallituksen **Päivi Tervonen** taustoitti metsätorppien syntyhistoriaa osana Ruotsi-Suomen asumattomien erämaiden asutuspolitiikkaa. Vuonna 1915 metsätorppia oli noin 4 000. Torpparilakien seurauksena torpat lähtivät itsenäistymään ja metsätorpat rakennuksina menettivät merkitystä. Niitä on kuitenkin säilynyt, ja ne kuvastavat hyvin paikallisia rakentamistapoja ja -kulttuuria. **Hilja Palviainen** Metsähallituksesta jatkoi kertomalla, miten torppia on alettu hiljakseen restauroivalla otteella kunnostaa.

Ongelmanuori Kiasma

Suomenlinnan hoitokunnan restaurointipäällikkö **Miia Perkiö** on väitellyt restauroinnin aatehistoriasta ja historiallisten rakennusten käyttötarkoitusmuutoksista. Hän kertoi, kuinka vielä 1800-luvulle saakka restaurointi oli tuiki harvinaista. Aikakauden auktoriteetti **John Ruskin** piti restaurointia lähes valheellisena ja peräänkuulutti jatkuvaa kunnossapitoa.

Suomenlinnan hoitokunnalla on hallussaan 232 numeroitua rakennusta. Jotta niiden kunnossapitoa voitaisiin paremmin ennakoida ja rahoitustarvetta selvittää, käynnisti hoitokunta vuosi sitten korjaustarvelaskennan. Apuna käytettiin **Harri Isoniemen** kehittämää konseptia, jossa määritellään jokaiselle rakennukselle sen kuntoluokka. Kun matemaattisen mallin pohjalta määritelty kuntoluokka putoaa alle 75 prosentin, käynnistyy korjausvelan synty, mitä pitäisi välttää. Laskelmat, joita kehittelemässä on ollut myös arkkitehti, tohtori **Tuija Lind**, auttavat ymmärtämään jatkuvan ylläpidon merkitystä.

Kiintoisa esimerkki nuoren rakennusperinnön problematiikasta saatiin, kun Museoviraston **Selja Flink** ja **Elisa El Harouny** selostivat ”ongelmanuoren”, 22 vuoden ikään ennättäneen Kiasman tulevan peruskorjauksen näkymiä. Korjaus tulee toimimaan **Jarkko Sinisalon** ja Juha Lemströmin lanseeraaman ”vastuusuojelun” pilottina. Vastuusuojelu tarkoittaa rakennuksen omistajan, tässä tapauksessa Suomen valtion Kansallisgallerian, omaehtoista huolta toistaiseksi millään tasolla suojelemattoman arvorakennuksen ominaispiirteiden ja erityislaadun säilyttämisestä.

Peruskorjauksen pääsuunnittelijaksi valittu arkkitehti **Simo Freese** on mielenkiintoisen projektin edessä. Kiasman rakennusvaiheessa projektiarkkitehtina toiminut **Timo Kiukkola** on ollut korvaamattomana apuna, kun hän on avannut **Steven Hollin** ajatusmaailmaa ja sitä ”kiasmaattisuutta”, joka tekee tästä vuonna 1998 avatusta nykytaiteen museosta ainutlaatuisen kokonaistaideteoksen.

Veronmaksajat voivat kuin voivatkin suhtautua luottavaisesti yhteisen rakennusperinnön hoitoon, oli sitten kysymys linnoista, torpista, museoista tai silloista.

Lauri Jääskeläinen

> Kun matemaattisen mallin pohjalta määritelty kuntoluokka putoaa alle 75 prosentin, käynnistyy korjausvelan synty, mitä pitäisi välttää.

Kuvakaappaus esityksestä ”Kruununmetsätorpat ja pitkä jatkumo”.

Pomarkun vanha kivisilta vuonna 2014.

ANIKKA BAUER / FLUGHAFEN BERLIN BRANDENBURG GMBH

Lentoaseman johtaja Engelbert Lütke Daldrup.

Berliinin uusi lentokenttä on vihdoin auki

Lokakuun lopussa auennut Berlin Brandenburg -lentokenttä on ollut mutkikas tapaus Saksan pääkaupungin historiassa.

Uuden lentokentän suunnittelusta vastannut Gerkan, Marg & Partners (gmp) on tunnettu, liikenteen infrastruktuurin suunnitteluun erikoistunut arkkitehtitoimisto. Berliinin nyt suljettu Tegelin kenttä (1975) oli toimiston ensimmäinen suuri hanke. Sen lisäksi toimiston piirtämiä ovat Hampurin lentokenttä (2008), Stuttgartin lentokenttä (2004) sekä useat sillat ja rautatieasemat, kuten Berliinin päärautatieasema (2006).

Kun Berliinin lähes valmiin terminaalin suunnittelussa todettiin valtava määrä ongelmia vuonna 2011, sai alkunsa monimutkainen selvittely oikeusteitse. Seurauksena toimisto irtisanottiin projektin loppuun viemisestä. Sen jälkeen lentokenttäyhtiön rakennusosasto otti projektin valvonnan haltuunsa.

Lentokentän viimeisen vaiheen luotsannut **Engelbert Lütke Daldrup** on kaupunkisuunnitteluun erikoistunut valtion virkamies ja lentokenttäyhtiön toimitusjohtaja maaliskuusta 2017 lähtien. Vaikka gmp oli toteuttanut useita vastaavia hankkeita, Lütke Daldrupin mukaan suunnittelussa oli tapahtunut paljon virheitä jo alkuvaiheessa.

Vuoden 2006 jälkeen lentomatkustukseen on tullut muutoksia, jotka johtuvat teknologian kehityksestä ja turvallisuuteen liittyvistä säännöistä, ja ne muuttivat lentokentän tilaohjelmaa projektin edetessä. ”Arkkitehdit aloittivat 220 000 neliömetrin kokoisesta rakennuksesta, ja lopulta siitä tuli 360 000”, Lütke Daldrup sanoo. ”Projektin paisuessa toimiston valvonta petti.”

Poikkeuksellinen junayhteys

Gerkan, Marg & Partners on erittäin ansioitunut rakenteellisten ja arkkitehtonisten kokonaisuuksien toteuttaja, mutta teknisten ominaisuuksien suunnittelu oli Lütke Daldrupin mukaan puutteellista. ”Tuskin kukaan nykypäivänä pystyisi toteuttamaan vastaavaa projektia onnistuneesti”, hän sanoo.

Koska muutoksia yritettiin toteuttaa liian nopeasti, syntyi

vakavia ongelmia. *Frankfurter Allgemeine Zeitung* -lehdelle antamassaan haastattelussa (23.10.2020) toimiston perustaja-osakas **Meinhard von Gerkan** toteaa, että toimiston olisi pitänyt ilmoittaa viivästymisestä aikaisemmin, mikä oli heidän suurin virheensä. Ensin julkisuuteen tulivat paloturvallisuuteen liittyvät riskit, mutta saksalaisen median mukaan se oli vain selitys valtavasta ongelmavyyhdistä. Syytökset korruptiosta ja ongelmat yksittäisten urakoitsijoiden kanssa johtivat poliittiseen farssiin, ja luotettava saksalainen suunnittelu tuli pilkan aiheeksi.

Säännösten kiemurat ovat viivästyttäneet muitakin suurhankkeita Saksassa, kuten Herzog de Meuronin suunnittelemaa Elbphilharmonie-konserttitaloa, joka myöhästyi seitsemän vuotta.

Lentokentän tarkastus oli aikaa vievä prosessi, kun yksittäisiä kohtia oli yli 200 000, Lütke Daldrup kertoo. Kaikki todetut epäkohdat jouduttiin korjaamaan tai todistamaan, että ratkaisut olisivat luotettavia. Suoraan lentoaseman alle rakennettu juna-asema oli teknisesti vaativa. Junasta pääsy suoraan terminaalin aulaan oli kuitenkin ensisijaisen tärkeää, jotta yksityisautoilu vähenisi. On ennakoitu, että 66 % matkustajista tulee käyttämään junayhteyttä, joka on Lütke Daldrupin mukaan Euroopan parhaita. Berliinin päärautatieasemalta yhteys kestää noin 30 minuuttia.

> Tuskin kukaan nykypäivänä pystyisi toteuttamaan vastaavaa projektia onnistuneesti. – Engelbert Lütke Daldrup

Berlin Brandenburg -lentokenttä. Gerkan, Marg & Partners (gmp).

GÜNTER WICKER / FLUGHAFEN BERLIN BRANDENBURG GMBH

GÜNTER WICKER / FLUGHAFEN BERLIN BRANDENBURG GMBH

Lasia ja pähkinäpuuta

Vaikka lentokentän ajanmukaisuutta on mediassa viivästyksen takia kyseenalaistettu, pelkistetyn tilaohjelman ansiosta terminaali vaikuttaa toimivalta. Vertikaalinen yhteys juna-asemalta johtaa keskitettyyn, 220 metriä pitkään ja 180 metriä leveään sisääntuloaulaan. Teräspylväikkö kannattelee yhtenäistä kattorakennetta, joka jatkuu koko terminaalin läpi asematasolle saakka. Lasisen julkisivun vastakohtana lämpöä lähtöselvityshalliin tuovat pähkinäpuulla pinnoitetut check-in-saarekkeet ja lattian kalkkikivilaatat. Opasteet erottuvat visuaalisessa kokonaisuudessa erinomaisesti, varsinkin kun mainostila ulkopuolisille on rajallinen, ainakin toistaiseksi.

Von Gerkan on kirjoittanut toimiston projekteista ja lentokenttien merkityksestä osana kaupungin identiteettiä. Uuden terminaalin suunnittelussa arkkitehdit tulkitsivat Berliinin preussilaisen uusklassismin perinnettä yhdistettynä **Mies van der Rohen** ja Bauhausin modernistisiin vaikutteisiin. Selkeä geometrinen malli oli lähtökohtana sekä Tegelin että Berlin Brandenburgin tilasuunnitelmassa. Uudessa terminaalissa on pyritty pitämään välimatkat alle 500 metrin, mutta monimutkaisten turvajärjestelmien takia yhtä lyhyet välimatkat kuin Tegelissä eivät ole mahdollisia.

Suunnittelussa on huomioitu mahdollisuus laajentaa terminaalia tulevaisuudessa palvelemaan jopa 55 miljoonaa matkustajaa. Vaikka lentokenttä arkkitehtonisena kokonaisuutena on toteutettu gmp:n suunnitelman mukaan, laajennukset muuttavat sitä. Von Gerkan sanoo arkkitehtina tottuneensa siihen, että suunnitelmat voivat muuttua eikä lopputulos pysy aina omissa käsissä.

Marianna Wahlsten

> On ennakoitu, että 66 % matkustajista tulee käyttämään junayhteyttä, joka on Lütke Daldrupin mukaan Euroopan parhaita.

RIL-SAFA KOULUTUKSIA 2021

ACUUS 2020 CONFERENCE – DEEP INSPIRATIONS

Maanalainen rakentaminen kaupunkiympäristössä
3.-4.2.2021, Virtuaalinen kansainvälinen konferenssi
acuus.2020.org

PÄÄSUUNNITTELIJAN AJANKOHTAISPÄIVÄ

10.3.2021 ja 9.6.2021, Helsinki / webinaari
ril.fi/psajankohtais

PÄÄSUUNNITTELIJAKOULUTUS 20*

Koulutus alkaa 16.-17.3.2021, Helsinki / webinaari
ril.fi/ps20

PÄTEVYYSKOULUTUS TAVANOMAISISSA PÄÄSUUNNITTELIJATEHTÄVISSÄ TOIMIVILLE*

Koulutus alkaa 16.-17.3.2021, Helsinki / webinaari
ril.fi/ps20

SUUNNITTELIJAN SOPIMUSPÄIVÄ

KSE, YSE ja ALLIANSSI
11.5.2021, Helsinki / webinaari
ril.fi/sopu

RAKENNUTTAJAN AJANKOHTAISPÄIVÄ

27.5.2021, Helsinki / webinaari
ril.fi/rapa

PÄÄSUUNNITTELIJAKOULUTUS 21*

Koulutus alkaa 21.-22.9.2021, Helsinki / webinaari
ril.fi/ps21

KORKEA RAKENTAMINEN 2021

11.11.2021, Helsinki / webinaari
ril.fi/korkea2021

ril SAFA

LISÄTIEDOT VERKOSTA TAI
erityisasiantuntija **Pia Selroos**, pia.selroos@safa.fi, 041 528 2952
johtaja, koulutukset **Ville Raasakka**, ville.raasakka@ril.fi, 050 366 8687

* Yhteistyössä ATL, RIA, RIL, RKL ja SAFA / FISEn hyväksymä pätevyyskoulutus

PUHUTTUA

Mediassa keskusteltiin marraskuussa rakennusten joustavuudesta, Liisa Nummelin palkittiin rakennusperinnön säilyttäjänä, ja Olavi Koponen sai arkkitehtuurin valtionpalkinnon.

HELSINGIN SANOMAT 18.11.2020
Alvar Aallon suunnittelema vanha suojeluskuntatalo Jyväskylässä pelastettiin tuholta viime hetkellä

Vuosikymmeniä Jyväskylän keskustassa rapistuneen **Alvar Aallon** suunnitteleman arvotalon korjaus on valmistunut. Nykyään Valtiontalona tunnettu entinen suojeluskunnan rakennus valmistui Kirkkopuiston kupeeseen vuonna 1929. – – 'Aikamoinen luuranko se oli. Karussa kunnossa niin fyysisesti kuin teknisesti', muistelee uudistamisremontista vastannut arkkitehti, pääsuunnittelija **Tapani Mustonen**. – – Mustonen arvioi, että rakennuksesta purettiin kokonaan 15–20 prosenttia. Kaikki sisäpinnat tehtiin uudestaan. Aidosti vanhaa on rakennuksen runko lukuun ottamatta purettua ja uudelleenrakennettua juhlasalin päätyä. Rakennusosista alkuperäisiä ovat muun muassa mosaiikkibetoniportaat, muutamat säilyneet ikkunat ja ovet, osa klinkkeripinnoista, kunnostetut messinkivetimet sekä juhlasalin ulko-ovien koristeet."

TAIKE 24.11.2020
Valtionpalkinto 14 ansioituneelle taiteilijalle ja taideyhteisölle

Olavi Koposen suunnittelemat, puusta rakennetut pientalot ja loma-asunnot herättivät huomiota jo 2000-luvun alkuvuosina. Niiden arkkitehtoninen ote kaihtaa sekä tavanomaisuutta että aikakautensa arkkitehtuurin valtavirtaa synnyttäen persoonallisia, paikasta ja rakennusmateriaalin erityispiirteistä syntyviä töitä. Hän on suunnitellut mm. Kotilo-talon Espoossa (2006). Hän on itse kuvannut suunnittelemiaan rakennuksia osuvasti tulkinnoiksi luonnon ja ihmisen suhteesta. Vuonna 2010 Koponen muutti Ranskan Grenobleen, missä hän on r2k Architecte -toimistossa jatkanut työtään erityisesti suuren mittakaavan laadukkaan puuarkkitehtuurin parissa. – – Koposta voidaankin kiistatta pitää yhtenä merkittävänä suomalaisen arkkitehtuurin kansainvälisenä lähettiläänä."

SATAKUNNAN KANSA 25.11.2020
Rakennustutkija **Liisa Nummelin** sai Satakunnan taidepalkinnon

Palkinnolla haluttiin korostaa rakennustaiteen merkitystä taidemuotona, joka vaikuttaa kaikkialla arkiympäristössä. Palkintoperusteissa nostettiin esiin Nummelinin arvokas työ koko Satakunnan alueella rakennusperinnön, arkkitehtuurin ja kulttuuriympäristöjen säilyttämiseksi. – – 'Toivottavasti tämän palkinnon kautta voidaan kiinnittää huomiota rakennetun ympäristön kysymyksiin, koska ympäristön laatu on todella tärkeää kaikille ihmisille', Nummelin jatkoi. Palkintoperusteissa mainittiin muun muassa, että Nummelinin työ on tuonut maakuntaan lisäresursseja. Esimerkiksi Satakunnan rakennusperinnön hoito -projekti (1998–2000) oli lähes 2,5 miljoonan euron EU-hanke. Se poiki lähes sadan arvorakennuksen ja rakennetun ympäristön korjaushankkeet."

HELSINGIN SANOMAT, Vieraskynä 24.11.2020
Asuintalojen muuntelu pitäisi tehdä nykyistä helpommaksi

Tuoreet tutkimukset osoittavat, että Suomessa nyt purettavat rakennukset ovat keski-iältään jopa alle 50-vuotiaita. Olemme läntisessä Euroopassa innokkaimpien purkajien joukossa, vaikka noin 80 prosenttia kansallisvarallisuudestamme on kiinni rakennetussa ympäristössä. Syy purkamiseen on usein rakennuksen sopimattomuus muuttuviin tarpeisiin, ei niinkään talon teknisen käyttöiän loppuminen. – – Pelkkä kaavoituksen joustavuuden edistäminen ei takaa joustavan rakennuskannan muodostumista. Ilman riittävää ja oikeansuuntaista ohjausta tuloksena voi olla jopa entistä yksipuolisempi rakennuskanta. Edistämällä joustavan rakennuskannan muodostumista myös lainsäädännön keinoin Suomi voi olla kestävän, ihmiset ja ympäristön huomioon ottavan rakentamisen edelläkävijä", kirjoitti **Karin Krokfors**.

Palvelutarpeet asuntoalueilla

Arkkitehtiuutisissa 21/1967 julkaistiin otteita asumispalveluita tutkineen arkkitehti Ingrid Jussilin esitelmästä.

SIMO RISTA / HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO

Fleminginkatu 7:n sisäpiha 1970-luvulla.

Asuntoalueemme eivät täytä kaikkia niitä vaatimuksia, joita asukkaat asettavat hyvälle asumisympäristölle. Eräs seikka, jota tuskin lainkaan on otettu huomioon, on perheen rakenteen muuttuminen, mikä on johtanut siihen, että osa taloustöistä on siirtynyt yhteisiin asunnontäydennysosiin. Olennainen osa asunnossa suoritettavista toiminnoista tapahtuu siis itse asunnon ulkopuolella. [– –]

Palvelutarve asuntoryhmissä on riippuvainen asukkaiden nykyisistä ja tulevista toivomuksista. Koska eri asukkailla on erilaiset palveluvaatimukset, on tärkeätä tuntea perheen rakenne. Aika, jolloin kaikki taloustyöt hoidettiin itse, on ohi. Kotona hoidetaan kuitenkin edelleen useita sellaisia askareita, jotka voitaisiin vaihtaa ostettuihin palveluksiin, ja siten voitaisiin suoda yksilölle suurempi sosiaalinen ja taloudellinen liikkumiskyky.

Eräs suuri ryhmä, joka suunnitteluvaiheessa on useasti jätetty huomiota vaille, ovat eläkeläiset. Heillä oli oma luonnollinen paikkansa vanhan ajan suurperheessä, mutta tänään heillä on oma taloutensa. Eläkeläisten lukumäärän nopeasti kasvaessa lisääntyvät myös vaatimukset, jotka koskevat heidän mukavuuttaan ja virkistävää askartelua. [– –] Tuskin voidaan väittää, että asuntoalueet tai edes ne normit, jotka nykyisin ovat voimassa asuntoalueita suunniteltaessa, ottaisivat huomioon eläkeläisten vaatimukset.

Perheyhteisön hajottaminen on edennyt hyvin nopeasti, ja sen mukana lisääntyvät myös yksinäiset ihmiset omine talouksineen, ns. yhdenhengentaloudet. Tämä ryhmä kasvaa myös nopeimmin, ja siksi sen vaatimusten tulee myös näytellä tärkeätä osaa asukkaiden asunnon laadusta päätettäessä. Ei-eläkeikäinen yksinäinen käy melkein aina ansiotyössä. Se merkitsee sitä, että siivous, tavaroiden ja sanomien vastaanotto, ostokset, pesu, ruoanlaitto ja tilapäisten sairauksien yhteydessä tarvittava apu voivat olla vaikeasti ratkaistavia pulmia. Yksinäisten ansiotyössä käyvien palvelutarpeet ovat sen vuoksi melkein samanlaiset kuin eläkeläistenkin. Kontaktin tarve yhdenhengentalouksissa on suurempi kuin muissa ryhmissä, ja siksi ravintola, joka on tärkeä palvelumuoto, voisi muodostua myös tapaamispaikaksi. Tämänkään ryhmän tarpeet eivät ole tulleet huomioonotetuiksi suunnittelussa. [– –]

> Eräs suuri ryhmä, joka suunnitteluvaiheessa on useasti jätetty huomiota vaille, ovat eläkeläiset.

Koska naiset käyvät yhä useammin ansiotyössä, muistuttavat lapsiperheiden palveluvaatimukset myös edellisten ryhmien vaatimuksia. Näiden yhteisten palveluvaatimusten lisäksi on lapsiperheillä vielä suuri puute päiväkodeista, vapaa-ajan kodeista, leikkikouluista jne. Lapsilla ja nuorisolla on sitä paitsi oltava mahdollisuus käyttää seurustelutiloja asunnon läheisyydessä. Klubihuoneistoja ja kahviloita pidettiin aikaisemmin tärkeinä kohtaamispaikkoina sekä tekijöinä, jotka edistävät seurustelua asunnon läheisyydessä, kunnes huomattiin, että nuoriso alkoi käyttää hyväkseen ja hallita kahviloita. Tätä pidettiin erittäin valitettavana seikkana. [– –] Se, että he niitä käyttävät hyväkseen, ei ole missään mielessä negatiivinen ilmiö, vaan päinvastoin mitä suurin syy perustaa samanlaisia tiloja muuallekin. [– –]

Olemme todenneet, että perheen rakenteen muuttuminen ja elintason nousu ovat lisänneet palvelutarpeita asuntoalueilla. Asunnon perinteellisten toimintojen hajottaminen on jo tapahtunut. Samanaikaisesti aiheuttaa kuitenkin yhteyksien tarve hajallaan olevien yksikköjen välillä sen, että toivotaan keskitettävän uusia toiminnallisia yksiköitä. Tämä ilmiö on tullut liian vähän huomioonotetuksi. [– –] Tänään rakennamme suuria kokonaisuuksia, jotka suunnitellaan ja toteutetaan samanaikaisesti. Siksi meillä onkin nyt paremmat hallinnolliset mahdollisuudet kuin aikaisemmin toteuttaa toimivia asumisyksiköitä.

KIMMO LYLYKANGAS
arkkitehti SAFA, professori, Tallinnan teknillinen yliopisto

Älyä vai kestävyyttä?

Tallinnan teknillinen yliopisto perustaa Älykkään kaupungin osaamiskeskuksen (Smart City Centre of Excellence) jättimäisessä FinEst Twins -hankkeessa, joka toteutetaan suomalais-virolaisena yhteistyönä muun muassa Aalto-yliopiston ja Forum Viriumin kanssa. Projektin järjestämässä ideakilpailussa etsitään parhaillaan Viron kaupunkien ongelmia ratkaisevia pilottihankkeita, joista kukin saa enimmillään 1,5 miljoonan euron rahoituksen. Vielä tämän vuoden puolella kahdestatoista finalistista valitaan muutama toteutettavaksi vuosina 2021–2023.

Älykäs kaupunki, *smart city*, on merkinnyt minulle kaikenlaisia informaatiotekniikan sovelluksia kaupunkiympäristössä. Moni älysovellus tuottaa kaupunkielämän sujuvuutta ja mukavuuksia juuri sille väestönosalle, joka jo valmiiksi nauttii maapallon korkeimmasta elintasosta. En ole pitänyt näkökulmaa kovin kiinnostavana.

Älykkäällä kaupungilla viitataan kuitenkin yhä useammin kestävyyteen tähtääviin ja informaatioteknologiaan perustuviin muutosprosesseihin kaupunkiympäristöissä. Edesmennyt amerikkalainen politiikan tutkija **Benjamin R. Barber** väitti, että kaupungeilla on huomattavasti paremmat edellytykset ratkaista aikamme suuria ongelmia kuin kansallisvaltioilla. Voisiko kaupunkien uusi informaatiotekniikka olla avain ilmastonmuutoksen hillitsemiseen? Epäilijöitä riittää.

Vuonna 2018 julkaistussa vertaisarvioidussa artikkelissaan professorit **Tan Yigitcanlar** ja **Mohammad Kamruzzaman** etsivät informaatiotekniikan ja kestävyyden korrelaatiota Britannian älykaupungeista. Hankalannimiset tutkijat eivät löydä korrelaatiota kasvihuonekaasupäästöjen ja IP-osoitteiden määrän välillä. Niinpä he päättelevät, ettei *smart city* ole onnistunut edistämään kestävyyttä muuten kuin retoriikan tasolla.

High tech -arkkitehtuurin lipunkantajan, **Norman Fosterin** visioima Masdarin kaupunki on joutunut tinkimään ilmastoneutraaliustavoitteestaan. Hanketta on jo ehditty kutsua maailman ensimmäiseksi vihreäksi aavekaupungiksi. Masdarin epäonnistumiset eivät ole omiaan lisäämään luottamusta tekniikan kykyyn edistää kestävää kehitystä.

> Voisiko kaupunkien uusi informaatiotekniikka olla avain ilmastonmuutoksen hillitsemiseen?

Eurooppalaisten älykaupunkien arvioinnissa Helsinki on listattu kuuden parhaan joukkoon. Helsinki on nykyisen pormestarinsa johdolla nostanut profiiliaan myös ympäristötoimissa. *Hiilineutraali Helsinki* -ohjelma kuvaa 147 toimenpidettä, joilla Helsinki leikkaa vuoteen 2035 mennessä kasvihuonekaasupäästönsä 20 prosenttiin vertailuvuoden 1990 tasosta.

Toimenpideluettelon perusteella informaatiotekniikka ei näytä olevan tässä prosessissa erityisen ratkaisevassa asemassa. Esimerkiksi maailman ensimmäiseksi hiilineutraaliksi pääkaupungiksi vuonna 2025 tähtäävä Kööpenhamina luottaa omassa toimenpideohjelmassaan huomattavasti enemmän älykaupunkiratkaisujen voimaan.

Helsingissä, kuten Kööpenhaminassakin, hiilineutraalin tulevaisuuden mahdollistaa vähäpäästöinen energia. Tätä taustaa vasten Helsingin lupaama miljoonan euron palkkio Helsinki Energy Challenge -kilpailussa ei ole liioiteltu. Palkinto odottaa sitä tiimiä, joka osaa esittää parhaan vaihtoehdon kaukolämmön tuottamiseen ilman kivihiiltä tai muita fossiilisia polttoaineita.

Sekä Helsingin että Kööpenhaminan energiamurroksessa uusiutuvalla energialla on keskeinen rooli. Eriaikainen tuotto ja kulutus olisi saatava kohtaamaan nykyistä paremmin, ja verkon kulutushuippuja tulisi pystyä leikkaamaan. Älykäs energiaverkko ja informaatiotekniikka voivat auttaa näissä haasteissa.

Toinen tärkeä sektori on liikenteen energiankulutus, jonka päästöjä vähennetään tekemällä joukkoliikenteestä, pyöräilystä ja jalankulusta houkutteleva vaihtoehto autoilulle. Rat-

kaisuvalikoimaan kuuluu ”liikenne palveluna”, jossa informaatiotekniikan tehtävänä on varmistaa sujuvat matkaketjut.

Kaikki uudet IP-osoitteet eivät torju ilmastonmuutosta, eikä uusi informaatiotekniikka automaattisesti edistä kestävyyttä. Näyttää kuitenkin siltä, että älykkäillä ratkaisuilla on oma tehtävänsä kaupunkien merkittävimpien ilmastotoimien toteutuksessa.

Ilmastokriisin eskaloituessa edelläkävijäkaupunkien toimenpideohjelmista on tullut kunnianhimoisempia ja täsmällisempiä. Nyt haetaan vaikuttavuutta, joka tunnistetaan kasvihuonekaasupäästöjä laskemalla.

Kaupunkien kasvihuonekaasupäästöjen arviointimenetelmiä ei ole harmonisoitu samalla tavalla kuin rakennuksen hiilijalanjälkilaskentaa. Helsingin yliopiston rehtori, kestävyystieteilijä **Jari Niemelä** osoitti yhdessä tohtorikoulutettava **Karna Dahalin** kanssa, että Kööpenhaminan, Tukholman ja Helsingin kasvihuonekaasupäästöjen arviointimenetelmät poikkeavat toisistaan ja tulosten vertailu on mahdotonta.

Hiilineutraalius merkitsee hyvin erilaista tavoitetta kaupungille, maakunnalle ja valtiolle. Valtion rajojen sisään mahtuu yleensä laajoja metsäalueita, joiden hiilinielu helpottaa urakkaa. Kaupungille hiilineutraalius on siis huomattavasti kunnianhimoisempi ilmastotavoite, ainakin silloin kun tavoitellaan kasvihuonekaasupäästöjen ja hiilinielujen aitoa tasapainoa ilman käsitteen merkitystä vesittävää kompensaatiota.

Virolais-suomalais-irlantilainen tutkimuskonsortiomme kehittää parhaillaan yleiseurooppalaista kasvihuonekaasupäästöjen arviointimenetelmää kaavoitusta varten. EU-alueiden yhteistyötä ja aluekehitystä edistävän ESPONin toimeksianto tuottaa myös ilmaisen, selainpohjaisen laskentatyökalun, jota on kehittämässä muun muassa Ecocity Evaluatorin koodannut suomalainen ohjelmistokehittäjä IWA.

Vertailukelpoisia tuloksia tuottavan menetelmän integroiminen EU-maiden erilaisiin maankäytön suunnittelujärjestelmiin on kunnianhimoinen tavoite. Yhteisen kosketuspinnan muodostaa strateginen ympäristövaikutusten arviointiprosessi SEA, jota toteutetaan direktiivin ohjaamana kaikissa EU-maissa. SEAsta voidaan tehdä keskeinen ilmastonmuutoksen hillitsemisen mekanismi, joka ymmärtää paikalliset erityispiirteet ja ohjaa kaupunkien ilmastotyötä kohti vaikuttavimpia toimenpiteitä.

Tarkasteluja yhdistää myös yhteinen ilmastotavoite, hiilineutraalius, joka epämääräisyydestään huolimatta ohjaa vähentämään kasvihuonekaasupäästöjä ja pitämään huolta viherympäristöjen hiilinieluista.

Suurten kaupunkien ilmastotavoitteet ovat kunnianhimoisia, mutta kasvihuonekaasupäästöjä arvioidaan eri tavoin.

KIMMO LYLYKANGAS

Voittajaehdotus Camelot sisältä ja ulkoa.

KUVAT: ARKKITEHTITOIMISTO OPUS

Koulusta Kuninkaantammen kehitystä tukeva ankkuri

Helsingin uuden kaupunginosan tärkein julkinen rakennus, Tammitalo, määrittelee alueen identiteetin.

Helsingin kaupunki järjesti kilpailun Kuninkaantammen uudelle asuinalueelle rakennettavan koulu- ja päiväkotirakennuksen suunnittelusta ja toteuttamisesta. Muotona oli sovellettu suunnittelu- ja toteutuskilpailu, niin kutsuttu Design and Build -malli.

Osallistujat valittiin julkisen ilmoittautumismenettelyn mukaisesti. Ensimmäiseen vaiheeseen valittiin kuusi osallistujaa, joista viisi valittiin laatupisteytyksen perusteella jatkoon. Toisessa vaiheessa työryhmien piti palauttaa suunnitelma ja hintatarjous. Ehdotukset saatiin neljältä työryhmältä, joista kolme palautti myös hintaosuuden.

Aukio keskeisessä roolissa

Kuninkaantammen uuden peruskoulun ja päiväkodin varaan on laskettu paljon. Uuden kaupunginosan tärkein julkinen rakennus muovaa alueen identiteettiä enemmän kuin mikään muu yksittäinen rakennus. Koulun eteen perustetaan kaupunginosan keskusaukio, jolla rakennuksen tulee lunastaa paikkansa Kuninkaantammen keskuksena, Tammitalona. Se tulee toimimaan myös koko kaupunginosan yhteisenä, aamusta iltaan toimintaa säteilevänä ja kaupunkitilaa elävöittävänä monitoimitalona. Lisäksi uudisrakennuksen tulisi esimerkkiä näyttäen ilmentää Kuninkaantammen ilmastoviisaita arvoja.

Kuninkaantammella on omaleimainen, perinteistä eurooppalaista kaupunkiympäristöä henkivä katukuva. Se tarjoaa puitteet uudisrakennuksen suunnitteluun ja on samalla salliva erilaisen massoittelun ja ulkoarkkitehtuurin suhteen. Rakennuksen pilkkominen ympäristöään vastaavaan mittakaavaan sekä perinteisten kattomuotojen käyttö nähtiin perusteltuna. Arvioinnissa painotettiin kuitenkin kaupunkikuvan osalta ennen kaikkea kokonaisvaikutelmaa – sitä, miten rakennus on vuorovaikutuksessa ympäristöönsä, mitä se viestii ja miten se onnistuu muodostamaan Kuninkaantammen kehitystä tukevan ankkurin.

Kilpailun tontilla on selkeät kaupunkikuvalliset ja toiminnalliset suunnat, jotka ohjasivat lähestymään tehtävää samansuuntaisilla ratkaisuilla. Kuninkaantammen aukio on kaupunkikuvallinen painopiste, jolta katsottuna rakennuksella on oltava selvästi julkinen luonne. Aktiivisen toiminnan tuli avautua aukiolle. Tilaohjelmaa ratkottiin sijoittamalla liikuntasali tontin nurkkaan ja järjestämällä pääsisäänkäynti aukiolle.

Suurimmalla arkikäytöllä olevista oppilassisäänkäynneistä haluttiin mieltä ylentäviä, niiden piti kertoa lapselle ”Sinä olet tärkeä”. Tontilla sijaitsevaa luonnontilaista metsää tuli säilyttää ja hyödyntää osana pihasuunnitelmaa. Ehdotusten pihasuunnitelmat olivat korkeatasoisia ja onnistuivat eri tavoin jäsentämään rakennettua ja rakentamatonta pihaa elämyksellisiksi metsäpihoiksi.

> ”Eri toiminnot pyrimme sijoittamaan mahdollisimman optimaalisesti suhteessa toisiinsa.
> – Opuksen edustajat

Voittajaehdotus Camelot, sisänäkymä.

Kompromisseja salin sijoittamisessa

Toiminnallisessa perusratkaisussa olennaista oli ydinalueen liittyminen hyvin kaikkiin tilaryhmiin sekä liikuntasalin sijoittaminen monipuolisen yhdistettävyyden ja juhlakäytön mahdollistavalla tavalla. Salin sijoittamisessa harva ehdotus onnistui synnyttämättä ongelmia kaupunkikuvassa tai sisäyhteyksissä. Toisaalta ehdotuksissa nähtiin onnistuneita ratkaisuja salin yhdistämisessä näyttämöön, ravintolaan ja aulan katsomoportaaseen.

Koulun ja päiväkodin toiminta-alueiden puolesta kilpailussa nähtiin laadukkaita oppimisympäristökokonaisuuksia, jotka tukevat uuden opetussuunnitelman mukaisia tavoitteita.

Arvioinnissa painotettiin teknisten ratkaisujen osalta rakennuksen pitkäaikaiskestävyyttä ja kustannustehokasta ylläpitoa. Ehdotukset esittivät pääosin varmoja ja toimiviksi todettuja teknisiä ratkaisuja, joissa näkyi kilpailumuodon mukainen toteuttajaosapuolen osallistuminen suunnittelun ohjaukseen. Totutusta poikkeavia ja totuttua kestävämpää kehitystä tavoittelevia teknisiä ratkaisuja ei juuri näkynyt, eikä kilpailumuoto olekaan omiaan rohkeiden uusien avausten ehdottamiselle tällä saralla. Kouluhankkeille tyypillisessä kustannus- ja aikataulupaineessa tämä on harvoin myöskään tilaajan todellinen tahto.

Voittajalla korkeimmat laatupisteet

Voittajaksi valittiin ehdotus *Camelot*, joka sai toisen vaiheen arvioinnissa myös korkeimmat laatupisteet. Ehdotus sovittaa taitavasti yhteen suunnittelutehtävän kaupunkikuvalliset ja toiminnalliset lähtökohdat, mistä syntyy korkeatasoinen ja tasapainoinen kokonaisuus.

”Kuninkaantammen värikäs ja monimuotoinen ympäristö oli alusta alkaen keskeisessä roolissa suunnittelussa”, Arkkitehtitoimisto Opuksen edustajat kertovat. ”Pohdimme, että uuden rakennuksen soisi osaltaan rauhoittavan ympäristöään, tuovan tietynlaista rauhaa ja vakautta paikkaansa. Tämän koimme hyväksi myös suhteessa tontilla säilyvään metsään, joka on jo itsessään hyvin omaleimainen ja ilmeikäs.”

Rakennus asettuu luontevasti Kuninkaantammen aukiolle, se on aktiivinen, kokonaishahmoltaan tunnistettava ja helposti lähestyttävä. Toiminnallisuus ja sisätilat on ratkaistu selkeästi ja johdonmukaisesti. ”Eri toiminnot pyrimme sijoittamaan mahdollisimman optimaalisesti suhteessa toisiinsa. Kiinnitimme paljon huomiota myös tilojen avoimuuteen ja siihen, kuinka avoimien opetus- ja toimintatilojen yhteyteen sijoittuisi aina myös pienempiä ja intiimimpiä tiloja”, Opuksen edustajat kertovat. ”Pyrkimyksemme oli luoda alueen ainoasta julkisesta rakennuksesta aktiivinen osa kaupunkitilaa ja viestiä rakennuksen toiminnasta myös ulospäin.”

Kilpailun tuloksena Kuninkaantammi saa Tammitalon, joka lunastaa rakennukselle asetetut korkeat odotukset ja vahvistaa uuden alueen yhteisöllisyyttä ja identiteettiä kauas tulevaisuuteen.

Mikki Ristola

Voittaja
Camelot
Arkta Rakennuskultti, Arkkitehtitoimisto Opus, Innovarch, Nomaji, Projekt Kuubis
Urakoitsija, Arkta Rakennuskultti: Kaj Ingi, Mika Heinonen, Juha-Pekka Purtilo
Arkkitehti- ja pääsuunnittelu, Arkkitehtitoimisto Opus: Matias Kotilainen, Tuomas Martinsaari, Paul Thynell, Janne Hovi, Heljä Nieminen, Jere Pääkkönen
Pääsuunnittelu, Innovarch: Vesa Pekka Erikkilä
Piha- ja maisemasuunnittelu, Nomaji: Varpu Mikola, Annika Pousi
Rakennesuunnittelu, Projekt Kuubis: Meelis Lehtla, Jael Kotkas, Jarmo Nikland
LVIAS-suunnittelu, LVIS-Insinööritoimisto Timo Vättö: Timo Vättö, Juha Laajava
Liikennesuunnittelun konsultointi, WSP Finland: Jari Laaksonen

Palkintolautakunta
Helsingin kaupunki, kaupunkiympäristön toimiala: Sirkka-Liisa Sundvall, vs. tiimipäällikkö; Juha Aaltonen, projektinjohtaja; Arto Manninen, projektinjohtaja; Suvi Tyynilä, tiimipäällikkö; Eero Nuotio, insinööri
Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala: Viivi Snellman, johtava arkkitehti (14.10.2020 alkaen tilalla Mia Kuokkanen); Vera Schulman, yksikön päällikkö
Kaupunginkanslia: Kimmo Kuisma, projektinjohtaja, Kuninkaantammen alue
SAFA-tuomari: Mikki Ristola
Sihteeri: Jussi Vuori, JADA

KILPAILUKALENTERI

YLEISET KILPAILUT

12/2020 – 3/2021	Päiväkoti Taka-Töölössä
3/2021–6/2021	Uusi Merirasti – peruskoulu, päiväkoti ja nuorisotalo

SISÄÄN JÄTETYT YLEISET KILPAILUT

26.6.2020 – 21.9.2020	Maatullin koulu, päiväkoti ja leikkipuisto
31.8.2020 – 2.12.2020	Sara Hildénin taidemuseo

KUTSUKILPAILUT

9.9.2020 – 11.11.2020	Bss + SKiB Kampus, Pori
4.9.2020 – 1.12.2020	Kruunuvuorenrannan palvelukortteli
31.8.2020 – 4.12.2020	Karviaistien kerrostalokorttelin kuoriva saneeraus ja korottaminen
15.9.2020 – 30.11.2020	Suvilahden tapahtumakortteli
11.11.2020 – **26.2.2021**	Vuosaaren Seniorikeskus
12/2020 – 2/2021	Lahden Aleksanterinkadun silta, *hankintailmoitus 15.12.*
2/2021 – 4/2021	Otaniemen Biologin ja Meritekniikan alueet, *hankintailmoitus 1/2021*

MUUT

15.9.2020 – 4.12.2020	Riihimäen Peukaloisen kortteli, tontinluovutuskilpailu
3.11.2020 – **19.3.2021**	Verkkosaaren vähähiilinen viherkortteli, tontinluovutuskilpailu

JULKISET HANKINNAT

HILMA	*www.hankintailmoitukset.fi*
SIMAP	*simap.ted.europa.eu*

Lisätietoja ***safa.fi/kilpailut***

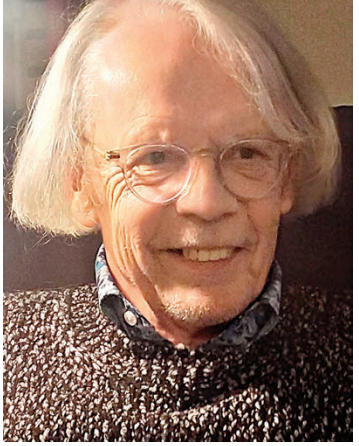

PALKINNOT

Arkkitehtuurin valtionpalkinto Olavi Koposelle

Puuarkkitehtuuristaan tunnettua Olavi Koposta voidaan pitää suomalaisen arkkitehtuurin kansainvälisenä lähettiläänä.

Arkkitehti **Olavi Koponen** (s. 1951) on saanut Taiteen edistämiskeskuksen myöntämän vuoden 2020 arkkitehtuurin valtionpalkinnon. Koponen on tehnyt pitkän ja ansiokkaan uran puuarkkitehtuurin parissa. Hän valmistui arkkitehdiksi Tampereen teknillisestä korkeakoulusta vuonna 1993.

Koposen suunnittelemat, puusta rakennetut pientalot ja loma-asunnot herättivät huomiota jo 2000-luvun alussa. Niiden arkkitehtoninen ote kaihtaa sekä tavanomaisuutta että aikakautensa arkkitehtuurin valtavirtaa.

Yksi Koposen tunnetuimmista töistä on vuonna 2006 valmistunut Kotilo-talo Espoossa. Koponen on itse kuvannut suunnittelemiaan rakennuksia tulkinnoiksi luonnon ja ihmisen suhteesta.

Vuodesta 2010 lähtien Koponen on työskennellyt Ranskan Grenoblessa, r2k architecte -toimistossa, missä hän on jatkanut työtään suuren mittakaavan puuarkkitehtuurin parissa. Hänen töitään Ranskassa ovat muun muassa koulukeskus Limeil-Brévannesissa sekä päiväkoti Tencinissä.

Arkkitehtuurin valtionpalkinnosta päättää valtion arkkitehtuuri- ja muotoilutoimikunta. Valtionpalkinto on suuruudeltaan 14 000 euroa.

Villa Kite. r2k architecte.

JUSSI TIAINEN

PES-ARKKITEHDIT

Strait Culture and Art Centre.

Vuoden Teräsrakenne on Fuzhoun kulttuurikeskus

Vuoden 2020 Teräsrakenne-palkinnon sai PES-Arkkitehtien Kiinan Fuzhouhun suunnittelema Strait Culture and Art Centre.

Strait Culture and Art Centre sijaitsee Kiinan Fujianin maakunnan pääkaupungissa Fuzhoussa. Kulttuurikeskus edustaa suomalaista suunnitteluosaamista.

Fuzhoun kaupunki järjesti vuonna 2013 kansainvälisen kutsukilpailun uuden kulttuuri- ja taidekeskuksen rakentamisesta kaupungin kulttuuri-imagon vahvistamiseksi. PES-Arkkitehdit voitti kilpailun ja aloitti toteutukseen johtaneen työn vuonna 2014. Pääsuunnittelijana toimi **Pekka Salminen** ja projektiarkkitehtina **Martin Lukasczyk**. Vahanen Suunnittelupalvelut suunnitteli **Matti Haaramon** johdolla kaartuvien pääjulkisivujen ja niihin liittyvien galleriatilojen teräsrakenteet.

Palkintoperusteluissa kiitettiin oivaltavasti terästä hyödyntäneitä rakenteita, jotka olivat tärkein suomalaisen erikoissuunnittelun osuus vaativassa projektissa. Suuressa kulttuurikeskuksessa viisi rakennusta yhdistyy aulatilan kaartuvien galleriatilojen kautta. Näiden tilojen korkeita lasiseiniä varjostaa keramiikkaprofiileista muodostuva julkisivu, jonka ulointa pintaa kantava teräsrakenne mahdollistaa rakennusten erimuotoiset kaksoisjulkisivut.

Vuoden Teräsrakenne -palkinnon saa arkkitehtonisesti korkeatasoinen sekä terästä että muita metalleja rakentamisvaiheessa oivaltavasti hyödyntänyt rakennushanke. Valinnan voittajasta tekee vuosittain riippumaton palkintolautakunta. Tänä vuonna palkintolautakunnan puheenjohtajana toimi vuoden 2019 voittajan Olympiastadionin suunnitteluryhmästä **Mikko Summanen** (Arkkitehtitoimisto K2S).

MARKO HUTTUNEN

Kaanaankatu 6, Helsinki. Huttunen–Lipasti Arkkitehdit.

Julkisivuteko-voittajat palkittiin kolmessa sarjassa

Huttunen–Lipasti Arkkitehdit palkittiin Arkkitehtuuri-sarjassa, arkkitehti Satu Huuhka Tekniikka ja tutkimus -sarjassa ja A-Insinöörit Korjausrakentaminen-sarjassa.

Julkisivuyhdistys jakoi vuoden 2020 palkinnot toiminnasta, joka on merkittävällä tavalla edistänyt julkisivurakentamista Suomessa. Arkkitehtuuri-sarjassa palkittu Huttunen–Lipasti Arkkitehdit on tuomariston mukaan jo vuosien ajan käyttänyt eri materiaalien ominaisuuksia laadukkaasti hyödyksi suunnittelukohteissaan. Palkintoperusteluissa todettiin, että toimiston suunnittelutöissä arkkitehtoninen kokonaisuus on hallittu, yksityiskohtien suunnitteluun on paneuduttu huolella ja töissä on usein innovatiivisesti kehitetty jotain uutta.

Tekniikka ja tutkimus -sarjassa Julkisivuyhdistys palkitsi arkkitehti **Satu Huuhkan**, joka tekee korkeatasoista korjausrakentamisen ja kiertotalouden tutkimusta Tampereen yliopiston arkkitehtuurin yksikössä. Huuhka on kansainvälisesti verkostoitunut ja tunnustettu tutkija, joka on ollut pitkäjänteisesti mukana luomassa yhteistyötä arkkitehtuurin ja rakennetekniikan tutkimuksen välille.

A-Insinöörien Sisä-Suomen korjaussuunnittelun yksikkö palkittiin Korjausrakentaminen-sarjassa. Palkintoperusteluissa kiitettiin A-Insinöörien asukkaat huomioivaa kokonaispalvelua taloyhtiöille sekä tutkimus- ja kehitystyötä julkisivujen korjausrakentamisen parissa.

Julkisivuteko-palkinnon tarkoituksena on kiinnittää huomiota hyvän julkisivun merkitykseen osana elinympäristöä sekä lisätä yleistä tietämystä laadukkaasta suunnittelusta ja rakentamisesta.

Liisa Nummelinille Satakunnan taidepalkinto

TAIKE

Satakunnan taidetoimikunta palkitsi rakennustutkija Liisa Nummelinin hänen pitkästä urastaan rakennustaiteen suojelijana.

Palkintoperusteluissa todettiin, että **Liisa Nummelin** on tehnyt arvokasta työtä koko Satakunnan alueella rakennusperinnön, arkkitehtuurin ja kulttuuriympäristöjen säilyttämiseksi. Nummelin on antanut kasvonsa rakennussuojelutyölle ja arkkitehtuurin arvojen puolustamiselle Satakunnassa. Työssään Satakunnan Museon rakennustutkijana Nummelin on näkemyksellisesti edistänyt rakennettua ympäristöä koskevan tiedon kokoamista ja levittämistä.

Nummelinin innovatiivinen hanketyöskentely on tuonut lisäresursseja ja näkyvyyttä. Esimerkiksi Satakunnan rakennusperinnön hoito -projekti (1998–2000) oli lähes 2,5 miljoonan euron EU-hanke, jonka näkyvänä tuloksena olivat lähes sadan arvorakennuksen ja rakennetun ympäristön korjaushankkeet.

Taidepalkinto jaetaan vuosittain Satakunnan alueen ansioituneelle taiteilijalle, taiteenalalla toimivalle yhdistykselle tai muulle yhteisölle. Vuoden 2020 palkinnolla Satakunnan taidetoimikunta haluaa korostaa rakennustaiteen merkitystä taidemuotona, joka vaikuttaa kaikkialla arkiympäristössämme.

Ecophon SAINT-GOBAIN
Gyproc SAINT-GOBAIN
ISOVER SAINT-GOBAIN
weber SAINT-GOBAIN
SAINT-GOBAIN

Autamme rakentamaan erinomaisia elinympäristöjä ja parantamaan elämänlaatua.

www.saint-gobain.fi

SAINT-GOBAIN

JOUNI HARALA

> Puuarkkitehtuurin todellinen läpimurto vaatii, että nykytapa rakentaa ei enää kelpaa.

Puuarkkitehtuuri vei mennessään

Puuarkkitehtuurin professori Pekka Heikkinen on työskennellyt Aalto-yliopiston arkkitehtuurin laitoksen johtajana, *Puulehden* päätoimittajana ja suunnittelevana arkkitehtina.

Mikä oli lapsuuden haaveammattisi?

– En muista lapsuudesta varsinaista haaveammattia, mutta arkkitehti on minulle unelma-ammatti. Olen työskennellyt arkkitehtina 30 vuotta, ja uraan on mahtunut ainoastaan yksi lyhyt jakso, jolloin työnteko ei maistunut. Olen päässyt työskentelemään mielenkiintoisten ihmisten ja tärkeiksi kokemieni asioiden parissa.

Hain opiskelemaan arkkitehtuuria vasta 22-vuotiaana, jolloin mietin ensimmäisen kerran, mikä minusta tulee isona. En päässyt sisään, ja seuraavan vuoden tein määrätietoisesti työtä kouluun pääsemiseksi. Huomasin, että kova työ palkitaan.

Mikä arkkitehdin työssä viehättää?

– Konkreettisuus, sillä olen aina ollut kiinnostunut rakentamisesta. Minua viehättää myös työn kokonaisvaltaisuus ja vaikuttavuus, mikä tuo mukanaan paljon vastuuta – nykyään erityisesti vastuun rakentamisen ympäristövaikutuksista. Työhön liittyy myös taloudellinen vastuu sekä vastuu kestävyydestä ja käytettävyydestä. Samalla pitäisi vielä kehittää arkkitehtuuria. Painetta siis riittää.

Miten kiinnostuit nimenomaan puusta materiaalina?

– Kaikki loksahti paikoilleen, kun opintojen loppuvaiheessa tein rakennusten peruskorjauksen harjoitustyötä professori **Bengt Lundstenin** ja Museoviraston **Panu Kailan** johdolla. Opiskelijana informaatiota tulvi joka suunnasta ja pohdin, miten selviän siitä. Työtä tehdessäni tajusin, että puu on materiaali, jota voisin ymmärtää.

En voi väittää, että hallitsisin vieläkään materiaalia täysin, mutta olen oppinut arvostamaan erikoistumista. Kannustaisin myös opiskelijoita etsimään oman tiensä, sillä kaikkea ei voi hallita.

Millaista on hyvä puuarkkitehtuuri?

– Arkkitehtuurin synnyttämä kokemus on todella tärkeä. Parhaimmillaan tuntee kehossa, että nyt ollaan arkkitehtuurin

äärellä. Hyvässä puuarkkitehtuurissa minua viehättää myös yksinkertaisuus, jolla tarkoitan ymmärrettävyyttä. Viestejä ei saa tulla liikaa.

Nykyään arvostan vastuullisuutta entistä enemmän. Rakennuksesta pitää näkyä, että se on kaikin puolin huolella ja harkiten suunniteltu. Opiskeluaikana kävin **Sverre Fehnin** suunnittelemassa Hedmarkin museossa (1967–2005) Norjassa. Siinä rakennuksessa ikivanhat kivi- ja tiilirakenteet yhdistyvät uuteen puuhun, betoniin ja teräkseen. Vastuullisuuden näkökulmasta 1700–1800-luvuilla rakennettuun talliin tehty museo on hyvin nykyaikainen rakennus.

Mitä mieltä olet puuarkkitehtuurin nykytilasta Suomessa?
– Tilanne on mielestäni hyvin lupaava. Suomessa osataan puuarkkitehtuuri jopa kansainvälisessä mittakaavassa, vaikka aina rakentaminen ei ole samalla tasolla. En ole voinut olla huomaamatta, että nimenomaan monet nuoren polven arkkitehdit ovat innostuneet puuarkkitehtuurista.

Mitä tarvitaan, että puuarkkitehtuurin povattu läpimurto viimein tapahtuisi?
– Läpimurtoa on luvattu aika monta kertaa. Puuarkkitehtuurin todellinen läpimurto vaatii, että nykytapa rakentaa ei enää kelpaa. Tarvitaan asiakkaiden kapina.

Helsingin kaupungin suunnitteluinsinöörinä asumisen kehittämisessä toimiva **Anu Turunen** ja maankäyttöjohtaja **Rikhard Manninen** kirjoittivat mielestäni hyvän kirjoituksen aiheesta *Helsingin Sanomien* Mielipide-palstalle 15.11.2020. He kertoivat kaupungin sitoutumisesta puurakentamiseen ja kehottivat rakennusteollisuutta liittymään joukkoon kehittämään puuarkkitehtuuria. Veikkaan, että arkkitehdit ovat jo vahvasti mukana muutoksessa. Katse kääntyy siis rakennusteollisuuteen.

Mitä harrastat vapaa-ajallasi?
– Suhtaudun ammattiin kokonaisvaltaisesti. Tykkään tehdä töitä, eikä minulla ole tarkkaa rajaa vapaa-ajan ja työnteon välillä. Toisinaan tämä on ikävä asia, mutta onneksi osaan myös irrottautua.

Paras rentoutumiskeino on ruoanlaitto, erityisesti jos samalla voi kuunnella musiikkia tai hyvää keskustelua. Näen ruoanlaitossa myös yhteyksiä arkkitehtuuriin. Siinä on tietty määrä materiaaleja, joista pitäisi saada aikaiseksi jotain hyvää ja terveellistä. Lisäksi vietän aikaa lastenlasteni kanssa ja kunnostan vähän kerrallaan puutaloamme.

Anni Varis

Kuvakaappaus Töölön opastusvideosta.

Ilmakuvia Töölöstä

Arkkitehtuurimuseon *Arkkitehtuuria irti maasta!* -video-opastussarja kuljettaa 1920-luvun helsinkiläisille asuinalueille Töölöön, Vallilaan ja Puu-Käpylään.

Opastusvideoiden sarjan ensimmäisessä jaksossa tutustutaan Suomen ylivoimaisesti laajimpaan 1920-luvun asuinalueeseen eli Töölöön. Oppaina toimivat Arkkitehtuurimuseon tutkimuspäällikkö **Juhana Lahti** ja arkistonhoitaja **Petteri Kummala**. Kierros lähtee liikkeelle Temppeliaukion kirkon päältä, mistä avautuvat erinomaiset näkymät Töölön erityispiirteisiin.

Töölön asemakaava oli ensimmäinen jugend-asemakaava Suomessa, sarjassa kerrotaan. **Lars Sonckin** ja **Gustaf Nyströmin** suunnitelmassa erikoista oli se, että Töölön kallioisesta maastosta ei räjäytetty kalliota oikeastaan nimeksikään. Kaavasuunnitelma toteutettiin niin, että olemassa olevat maastonmuodot otettiin huomioon ja kadut kiertelivät kallioita. Temppeliaukio säilytettiin monumentaalisen rakennuksen paikkana. Alueen vaihtelevat korkeuserot tulevatkin esille hienosti sarjan upeissa ilmakuvissa, joista vastaa **Kristo Vedenoja**.

Video-opastuksessa nähdään, kuinka Töölön monimuotoinen ja harmonisuutta hakeva rakennuskanta yhdistyy taidokkaasti jugend-asemakaavaan. Lähemmässä tarkastelussa ovat erityisesti alueen ilmeikkäät katutilat ja monimuotoiset korttelipihat. Ensimmäisen jakson mielenkiintoinen kierros päättyy **Hilding Ekelundin** suunnittelemalle Töölön kirkolle, joka on keskeinen klassinen monumentti Töölössä.

Anni Varis

Arkkitehtuuria irti maasta! -videot ovat katsottavissa Arkkitehtuurimuseon verkkosivuilla.

Arkkitehdit luottavaisina vuoteen 2021

SAFA toteutti yhteistyössä Arkkitehtitoimistojen Liitto ATL:n kanssa lokakuun lopussa toista kertaa arkkitehdeille kyselyn covid-19:n vaikutuksista alalla. Tulokset olivat melko rauhoittavia: pandemia ei ole, ainakaan toistaiseksi, merkittävästi heikentänyt arkkitehtien työllisyyttä.

Lokakuun kyselyyn tuli 155 vastausta; toukokuussa kyselyyn vastasi satakunta arkkitehtia. Molemmilla kierroksilla vastaajista yli 30 % oli yrittäjiä tai ammatinharjoittajia enimmäkseen alle 30 hengen toimistoista. Loput vastaajista olivat palkansaajia, jotka edustivat tasaisesti erikokoisia yrityksiä ja organisaatioita. Poikkeuksena olivat yli 50 henkilön organisaatiot, joiden osuus oli yli 40 %. Poikkeama selittyy pitkälti kuntaorganisaatioissa työskentelevillä vastaajilla.

Kyselyyn osallistuivat nyt myös Maisema-arkkitehtiliitto MARKin jäsenet.

Vaikutukset työllisyyteen vähäisiä

Koronaviruksen vaikutukset rakennusalaan ja erityisesti arkkitehtien työhön ovat olleet paljon maltillisempia kuin monella muulla alalla Suomessa. Toukokuun kyselyyn vastanneista neljä työnantajaa (13 %) oli joutunut irtisanomaan tai lomauttamaan työntekijöitä, ja kahdentoista vastanneen (18 %) työpaikalla oli lomautettu tai irtisanottu työntekijöitä.

Lokakuussa kyselyyn vastanneista työnantajista kahdeksan (17 %) oli joutunut pandemian aikana irtisanomaan tai lomauttamaan työntekijöitä. Kuitenkin puolessa näistä tapauksista lomautukset oli jo purettu tai niitä oltiin purkamassa.

Huomattavaa on, että samanaikaisesti yhdeksän (20 %) työnantajista oli palkannut lisää työntekijöitä kesälomien jälkeen ja kymmenen (24 %) oli aikeissa rekrytoida lisää työvoimaa lähitulevaisuudessa. Lyhennettyä työaikaa ei vastausten perusteella yrityksissä juurikaan käytetty.

Hankkeiden viivästymiset lisääntyneet

Pandemian vaikutukset yritysten hankekantaan ja työtehtäviin ovat selvästi lisääntyneet kesälomien jälkeen. Ensimmäiseen kyselyyn vastanneista yrittäjistä yli 80 % ja työntekijöistä 60 % ilmoitti, ettei koronatilanne vielä vaikuttanut työhön.

Lokakuun loppuun mennessä enää 45 % yrittäjistä koki tilanteen säilyneen samana kuin toukokuussa. Työntekijöistä

Vastaajien taustatiedot: Työpaikkani/yritykseni koko

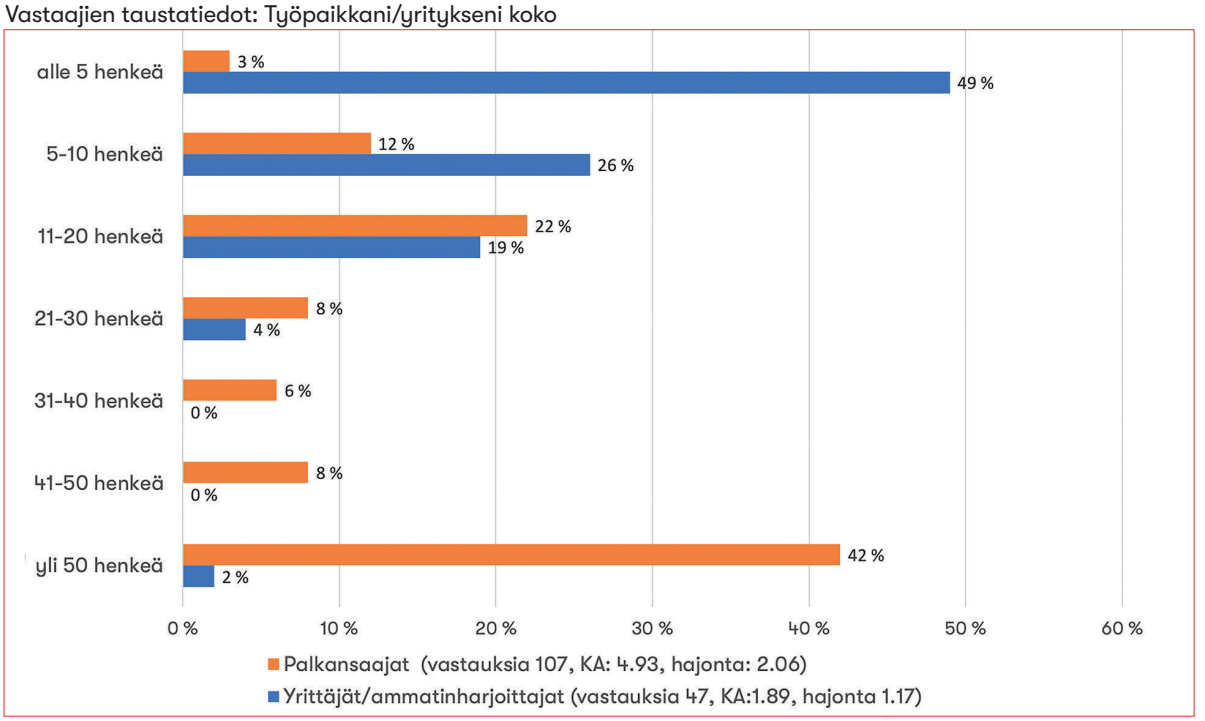

yhä yli 60 %:n työtehtäviin korona ei ollut vaikuttanut lainkaan. Useat yritykset ovat laittaneet hankkeitaan jäihin, ja uusien hankkeiden investointipäätöksiä on lykätty.

Viivästymiset ja keskeytykset eivät kuitenkaan aina olleet suoraan koronatilanteesta riippuvaisia. Ne työntekijät (30 vastaajaa), joiden työhön pandemia oli selvästi vaikuttanut, ilmoittivat töiden ja ylitöiden lisääntyneen korona-aikana.

Molemmissa kyselyissä nousi vahvasti esiin niin yrittäjien ja ammatinharjoittajien kuin työntekijöiden luottamus tulevaisuuteen. Lokakuun lopussa työntekijöistä lähes 85 % (90 vastaajaa) uskoi työtilanteensa pysyvän edelleen vuoden 2021 alkupuolella erinomaisena tai hyvänä. Yrittäjistä ja ammatinharjoittajista 55 % (30 vastaajaa) uskoi yrityksensä tilanteen jatkuvan seuraavan vuoden alussa erinomaisena tai hyvänä.

Varauksellisimmin tulevaisuuteen suhtauduttiin 11–20 hengen yrityksissä, joista vain reilut 40 % arvioi tilanteen olevan vähintään hyvä. Kaikista vastaajista (155) vain 12 uskoi tilanteen olevan ensi vuoden alussa huono.

Etätyöskentelyn vaikutuksia

Vaikka kyselyssä ei varsinaisesti kysytty etätyöstä, aiheesta tuli useita kommentteja.

Etätyöskentelyn ja -kokousten koettiin tehostaneen työskentelyä, kun työn keskeytykset ja paikasta toiseen siirtymiset olivat merkittävästi vähentyneet. Monet totesivat etäkokousten ja digitalisaation tarjoamien hyötyjen tulleen jäädäkseen. Pitkään jatkuneen etätyöskentelyn ongelmina pidettiin kuitenkin työssä jaksamista ja oman työajan hallitsemista kiivastahtisessa palaverirumbassa.

> Monet totesivat etäkokousten ja digitalisaation tarjoamien hyötyjen tulleen jäädäkseen.

SAFAn ammattipoliittinen jaos seuraa yhdessä ATL:n kanssa jatkossakin koronapandemian vaikutuksia alaan. Koronakysely uusitaan jälleen maaliskuussa 2021 yhteistyössä MARKin kanssa. Pandemian vaikutuksia muilla akateemisilla aloilla on kartoitettu muun muassa Akava Worksin lokakuussa 2020 julkaisemassa selvityksessä.

Pia Selroos
erityisasiantuntija

Kyselyn tulokset kokonaisuudessaan: safa.fi.
Akava Worksin selvitys: akavaworks.fi/julkaisut/muut-julkaisut/koronaselvitys.

Millaiseksi arvioit yrityksesi/työtilanteesi alkuvuonna 2021?

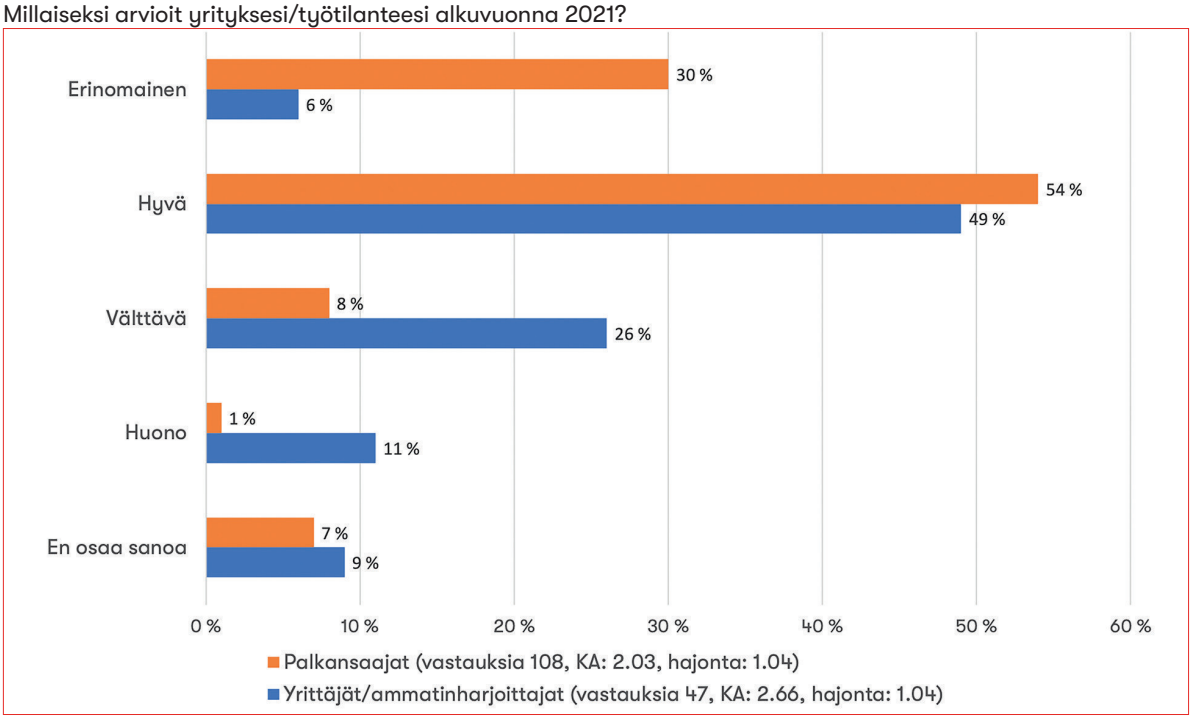

Pihlajamäki vuonna 1965.

VOLKER VON BONIN / HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO

SAFAn toimikuntien miniseminaari 3.2.2021

SAFAn toimikunnat järjestävät koko jäsenistölle tarkoitetun miniseminaarin keskiviikkona on kello 16–18. Tilaisuudessa kerrotaan tarkemmin toimikuntien työstä ja pureudutaan yhteisiin kysymyksiin liiton puheenjohtajan **Henna Helanderin** johdolla. Tarkempi ohjelma julkaistaan ensi vuoden puolella.

Yhdyskuntasuunnittelu ilmastokriisin keskellä

SAFAn yhdyskuntasuunnittelun toimikunnassa puhuttivat rakentamisen, purkamisen ja maaperän säilyttämisen dilemmat.

SAFAn Yhdyskuntasuunnittelun toimikunnassa vuoden merkittävimmiksi aiheiksi nousivat ilmasto- ja biodiversiteettikriisit. Monet niihin liittyvät tavoitteet kuulostavat erillisinä selkeiltä: luonnonvarojen säästämiseksi esimerkiksi purkamista olisi vältettävä ja suosittava kunnostamista, lisärakentamista tai käyttötarkoituksen muutosta.

Yhdistettynä erilaiset tavoitteet johtavat kuitenkin monitahoiseen pohditaan. Onko sittenkin parempi purkaa ja rakentaa tilalle tehokkaampaa rakentamattoman maan säästämiseksi, sen ekosysteemien ilmaa ja vettä puhdistavan, hiiltä sitovan ja biodiversiteettiä ylläpitävän vaikutuksen vuoksi? Entä yhdyskuntarakenteeseen liittyvät haasteet? Mikä vaikutus kaikella tällä on ihmisläheiseen ja esteettiseen kaupunkiympäristöön?

Kun yksiselitteistä ratkaisua ei välttämättä ole, paljon riippuu siitä, miten erilaiset näkökulmat tuodaan osaksi yhdyskuntasuunnittelua. Tärkeää on, että eri osapuolet ymmärtävät toistensa tavoitteita. Siksi jo arkkitehtuurin koulutuksessa tulisi tarjota monipuolinen kuva erilaisista ammatillisista suuntautumisvaihtoehdoista.

Ilmasto- ja biodiversiteettikriisit sekä ihmisläheisen ja esteettisen rakentamisen kysymykset yhdistyvät SAFAn vuoden teemaan, asumiseen. Minkälaista asuinympäristöä tiivistyvät kasvukeskukset tuottavat? Entä pandemian kiihdyttämä monipaikkainen työskentely ja asuminen – lievittääkö se rakentamisen painetta kasvukeskuksissa, vai lisääkö se yhdyskuntarakenteen hajautumista ja liikennettä? Kun elinpiirit ovat yhä laajemmat, suunnittelu ei voi enää pohjautua yhtä vahvasti asumistilastoista johdettuun palvelujen optimointiin.

Markkinalähtöisyys on toisinaan lisähaaste rakentamiselle; se tuo lyhytnäköisyyttä pitkäjänteisyyttä edellyttäviin prosesseihin, kuten maankäytön ja rakentamisen suunnitteluun. Esimerkiksi asuntorakentamisen tehokkuusvaatimukset sekä kulloisenkin markkinatilanteen mukaan suunnitellut asuntotyypit eivät useinkaan palvele kauaskantoisia tavoitteita.

Ilkka Törmä, Linda Wiksten ja Annukka Lindroos

KOTIMAISTA LAATUA VAATIVIIN OLOSUHTEISIIN

Muovilami Oy on suomalainen perheyritys, jonka vaativiin olosuhteisiin tarkoitettuja LAMI-ovia on toimitettu maailmanlaajuisesti yli 250.000 kappaletta.

Tutustu LAMI-ovien valikoimaan:
WWW.LAMIDOORS.COM

TAKUU 25 VUOTTA VEDEN- JA KOSTEUDENKESTÄVYYDEN OSALTA LAHETYSPÄIVÄSTÄ

GRP - DOORS LAMI®

Muovilami Oy toivottaa kaikille rauhallista joulua ja onnellista uutta vuotta

> KOKO-kassan etuudensaajien määrä on laskenut syksyn aikana kesän korkeista työttömyysluvuista.

KORKEASTI KOULUTETTUJEN KASSA

KOKO-kassan jäsenmaksu ei nouse

KOKO-kassan jäsenmaksu on edelleen 66 euroa vuonna 2021. ”Olemme todella iloisia, ettemme joutuneet korottamaan jäsenmaksua. Jäsenistömme työllisyystilanne on koronatilanteen takia edelleen normaalia vaikeampi, joten tuntuu tässä tilanteessa kohtuulliselta, ettei jäsenmaksu nouse”, kassanjohtaja **Outi Mäki** kertoi kassan tiedotteessa.

KOKO-kassan etuudensaajien määrä on laskenut syksyn aikana kesän korkeista työttömyysluvuista. Lokakuussa kassan jäsenten keskimääräinen työttömyysaste oli 6 prosenttia, joka on 3,3 prosenttiyksikköä enemmän kuin vuotta aiemmin. Ensihakemuksia saapui KOKO-kassaan lokakuussa melkein kaksinkertainen määrä viime vuoteen verrattuna.

SAFAn kautta vakuutettuja kassan jäseniä oli lokakuussa työttömänä tai lomautettuna 2,8 prosenttia vakuutetuista. Elo–syyskuussa työttömyysaste oli 3,5 prosenttia. Työttömyysaste on noussut selvästi koronatilanteen vuoksi, kuten kaikissa muissakin kassan jäsenryhmissä. Koronatilannetta ennen SAFAn kautta vakuutettujen jäsenten työttömyysaste oli ollut matalalla jo useamman vuoden. Esimerkiksi syksyllä 2019 työttömyysaste oli noin 1 prosentti.

Henna Helander.

SAFAn puheenjohtajana jatkaa Henna Helander

SAFAn liittovaltuusto vahvisti syyskokouksessaan 7.12. SAFAn hallituksen, vaalivaliokunnan ja eettisen valiokunnan kokoonpanot. Kokous järjestettiin etäyhteydellä. Liiton puheenjohtajana jatkaa **Henna Helander**. Uusiksi varapuheenjohtajiksi valittiin **Tuomo Hahl** ja **Noora Laak**. Liittovaltuuston puheenjohtajana jatkaa **Maarit Kaipiainen**.

Liittovaltuusto vahvisti vaalivaliokunnan esityksen mukaisesti SAFAn hallituksen jäsenet: **Esa Kauppi**, **Eeva Korhonen**, **Seppo Niiranen**, **Mona Schalin**, **Rosemarie Schnitzler**, **Matti Tapaninen**, **Sami Vikström**, **Inari Virkkala** ja **Verna Hahtola**.

Eettisen valiokunnan jäseniksi tulivat **Ulla Kuitunen**, **Aaro Artto**, **Harri Hautajärvi**, **Leena Holmila**, **Johanna Hyrkäs**, **Jenni Hölttä**, **Petteri Littu**, **Kirsti Reskalenko**, **Crista Toivola**, **Maija Villanen** ja **Juuso Pajukko**.

Vaalivaliokunnan jäseniksi ja heidän henkilökohtaisiksi varajäsenikseen valitsijayhdistykset esittivät seuraavia: **Pekka Lehtinen** (Roy Mänttäri), **Hanna Pikkarainen** (Mikko Nurminen), **Tuomo Sirkiä** (Katja Virta), **Tiia Ettala** (Jenni Hölttä), **Antti Westerlund** (Salla Hoppu), **Jussi Ukkonen** (Linda Wiksten), **Maria Ahokas** (Mikko Siitonen), **Gunilla Lång-Kivilinna** (Markku Hannonen), **Panu Latvala** (Petteri Littu) ja **Erno Laakso** (Antti Jäppinen).

Jere Maula 1936–2020

TIIA ETTALA

Arkkitehti, tekniikan lisensiaatti ja professori emeritus Jere Maula kuoli 1.11.2020 Tampereella. Hän syntyi 26.10.1936 Joensuussa ja valmistui arkkitehdiksi Teknillisestä korkeakoulusta vuonna 1965.

Maula teki uraauurtavan työn yhdyskuntasuunnittelijana ja opettajana. Uransa alussa hän laati yleis- ja asemakaavoja Erik Kråkströmin ja Ahti Korhosen arkkitehtitoimistossa sekä yksityisesti Esko Lehden kanssa. Vuodesta 1965 lähtien hän työskenteli assistenttina ja laboratorioarkkitehtina Teknillisessä korkeakoulussa ja vuodesta 1971 alkaen vt. professorina ja professorina Tampereen teknillisessä korkeakoulussa, josta hän jäi eläkkeelle vuonna 1999. Vuonna 2013 Suomen Arkkitehtiliitto palkitsi Maulan vastaperustetulla Otto-Iivari Meurman -palkinnolla.

Tampereella Maula opetti yhdyskuntasuunnittelua, osallistui tutkimushankkeisiin, teki yhteistyötä Tampereen yliopiston, YTK:n ja Nordplan-instituutin kanssa, ohjasi väitöstutkimuksia ja toimi vastaväittäjänä. Kansainvälistä perspektiiviä antoivat useat jaksot Gropius-professuurin hoitajana Weimarissa.

Maula oli ahkera kirjoittaja, ja pienet mustat muistikirjat kulkivat hänen mukanaan kaikkialla. Luentomonisteiden ja oppikirjojen lisäksi hän kirjoitti artikkeleita tieteellisiin julkaisuihin ja eri ammattialojen lehtiin. Lisäksi hän toimi asiantuntijana rakennuslainsäädännön uudistustöissä ja tuomarina muun muassa Tampellan alueen kaavoitusta koskevassa arkkitehtuurikilpailussa.

Opetuksessaan Maula oli innostava, käytännönläheinen ja humaani. Hänen luentojensa punaisena lankana oli syvällinen kaupunkien kehityksen ja historian tuntemus. Hänen rauhalliseen tahtiin kertomiaan tarinoita kaupungeista ja kaupunkisuunnittelusta kuuntelivat herpaantumatta niin opiskelijat kuin assistentitkin.

Maula havainnollisti kaupunkisuunnittelun prosessiluonnetta ryhmätöiden ja roolipelien avulla. Pienoismalleja rakentamalla opeteltiin ymmärtämään mittakaavaa ja hahmottamaan kaupunkitilaa. Lisäksi hän esitti yksinkertaiset ja havainnolliset menetelmät käytännön perusasioiden, kuten mitoituksen ja liikennejärjestelmän, suunnitteluun. Ei ole ihme, että hänen oppilaitaan työskentelee nykyisin lukuisten kuntien ja kaupunkien kaavoittajina.

Harjoitustyöt kytkeytyivät todellisiin suunnittelutilanteisiin kotimaassa ja ulkomailla aina Tallinnaa ja Berliiniä myöten. Niihin liittyvät opintomatkat antoivat opiskelijoille ja opettajille mainion tilaisuuden tutustua toisiinsa ja perehtyä kohdekaupunkien kaupunkisuunnitteluun ja iltaelämään. Toisenlaisia ekskursioita olivat viikon mittaiset vierailut Hämeen ammattikorkeakoulun Lepaan ja Evon toimipisteisiin, joissa tutustuttiin puiden kaatamiseen, tukkien mittaukseen, maanrakentamiseen, istuttamiseen ja pihakäytävien kiveämiseen. Saunominen ja makkaranpaisto iltanuotiolla tarjosivat mainiot puitteet yhdessäoloon ja filosofointiin.

Mieleenpainuvimpia matkoja olivat akvarellileirit, joita 90-luvulla teimme muun muassa Kuusankoskelle, Kotkaan, Kokemäenjokilaaksoon ja Enontekiölle. Tyrvään Pyhän Olavin kirkon ehdimme maalata juuri ennen sen tuhopolttoa. Taideopettajat olivat usein mukana, joten saimme myös palautetta töistämme. Maulalle akvarellimaalaus oli rakas harrastus, ja hän osallistui lähes vuosittain SAFAn järjestämille akvarellileireille.

Maulalle oli ominaista toisen ihmisen kunnioittaminen, luottamus ja hienovarainen eteenpäin avittaminen ilman suurta numeroa tai muodollisuuksia. Rooman-kurssin matkaraportin vaatimisen sijaan hän totesi: ”Kyllä se Rooman vaikutus tulee elämässä esiin ennemmin tai myöhemmin.”

Nostetaan yhdessä malja Jeren muistolle, siitä hän pitäisi. Otetaan kynä tai sivellin käteen ja tuumataan hetki yhdyskunnan olemusta.

Anne Jarva ja Minna Perähuhta

Jeren Maulan työtovereita Tampereen arkkitehtiosastolta

PÄÄSUUNNITTELIJAKOULUTUS 20

Pääsuunnittelijakoulutuksen yhteydessä on mahdollista suorittaa myös
Pätevyyskoulutus tavanomaisissa pääsuunnittelijatehtävissä toimiville*

FISEn pääsuunnittelijoiden pätevyydentoteamis-menettelyn mukaiseksi täydennyskoulutukseksi hyväksytty Suomen Rakennusinsinöörien Liitto RILin, Suomen Arkkitehtiliitto SAFAn, Arkkitehtitoimistojen Liitto ATL:n, Rakennusinsinöörit ja -arkkitehdit RIAn ja Rakennusmestarit ja -insinöörit AMK RKL:n yhteistyössä järjestämä pääsuunnittelijakoulutus.

KOULUTUKSEN HINTA
RILin, SAFAn, RIAn, RKL:n ja SIOn jäsenet
3 750 euroa + alv 24 % , muut 4 050 euroa + alv 24 %.

ILMOITTAUTUMISET
www.ril.fi/PS20

LISÄTIETOA
Pia Selroos, pia.selroos@safa.fi, 041 528 2952
Ville Raasakka, ville.raasakka@ril.fi, 050 366 8687

OHJELMARUNKO

1. JAKSO 16.–17.3.2021, Helsinki / webinaari
Pääsuunnittelijan toimintakenttä

2. JAKSO 13.–14.4.2021, Helsinki / webinaari
Pääsuunnittelija rakennushankkeessa

3. JAKSO 18.–19.5.2021, Helsinki / webinaari
Pääsuunnittelija korjausrakennushankkeessa

4. JAKSO 17.–18.8.2021, Helsinki / webinaari
Pääsuunnittelijan henkilökohtaiset valmiudet

5. JAKSO 14.–15.9.2021, Helsinki / webinaari
Pääsuunnittelun erityiskysymykset

***TARKEMPI KOULUTUSOHJELMA:**
ril.fi/PS20 ja safa.fi

Psyykkinen esteettömyys arkkitehtuurissa

Sofia Juntunen.

Fyysisen esteettömyyden huomioimista suunnittelussa säädellään lailla. Olisiko aika nostaa suunnittelupöydälle myös psyykkinen esteettömyys?

Mielenterveys ei ole enää tabu, ja useimmat oireet ovat mitattavissa. Suomen Mielenterveysseuran tilastojen mukaan vuosittain pahimmillaan joka neljäs aikuinen kärsii mielenterveyshäiriöistä, ja vain puolet heistä saavat tarvitsemaansa hoitoa.

Luvut ovat järkyttäviä. Ne saavat tulevana ammattilaisena pohtimaan, miten me suunnittelijoina voimme vaikuttaa ihmisten psyykkiseen hyvinvointiin. Kuinka luodaan ihmisille ympäristöjä, joissa mieli voi hyvin? Tällä hetkellä vastauksia pohditaan riittävästi lähinnä hoitolaitosten ja kaupunkitilojen suunnittelussa, joissa nousee esille esimerkiksi biofilia suunnittelulähtökohtana.

Viime vuosina ulkomailla on kehitelty arkkitehtuuriterapiatermiä, ja sen käyttöönotto Suomessakin vaikuttaa ajankohtaiselta. Olisiko tarpeen luoda terveyttä vaalivien julkisten tilojen lisäksi esimerkiksi selkeästi arkkitehtuuriterapiaa tarjoavia rakennuksia?

> Olisiko tarpeen luoda terveyttä vaalivien julkisten tilojen lisäksi esimerkiksi selkeästi arkkitehtuuriterapiaa tarjoavia rakennuksia?

Olen aloittamassa kandityötä Aalto-yliopiston arkkitehtuurin laitoksella. Tarkoitukseni on selvittää, mitkä arkkitehtoniset tekijät vaikuttavat mielenterveyteen ja miten. Kuinka mielenterveyttä häiritseviä tekijöitä voisi mahdollisesti vähentää tiloissa, jotta mahdollisimman monet pystyisivät käyttämään niitä omasta mielenterveydellisestä tilastaan huolimatta?

Tutkin ja analysoin muun muassa julkisia rakennuksia, joiden synkkyys, ahdistavuus, äänimaisemat sekä arkkitehtoniset tekijät voivat merkittävästi vaikuttaa psyykkiseen hyvinvointiin. Esimerkiksi Helsingin keskustakirjasto Oodin kolmannen kerroksen päätilan massiivinen, aaltoileva katto sekä kaareutuva lattiapinta ovat aiheuttaneet kävijöille psyykkisiä oireita, kuten tila-ahdistusta ja pakenemisreaktiota, ja monitoimikeskus Triplan perforoidut julkisivuverhoukset aiheuttavat vahvaa ahdistusta trypofobiasta kärsiville ihmisille (*HS* 17.9.2019).

Pyydän *au:n* lukijoita ottamaan minuun luottamuksellisesti yhteyttä, mikäli teillä on omakohtaisia kokemuksia, kirjallisuusvinkkejä tai ajatuksia arkkitehtuurin ja mielenterveyden välisestä suhteesta. Haluan herättää pohtivaa, empaattista ja rakentavaa keskustelua – teemmehän yhdessä töitä yhteisen hyvän tulevaisuuden eteen.

Sofia Juntunen
5. vuoden opiskelija,
Aalto-yliopisto
puh. 044 258 2999
sofia.juntunen@aalto.fi

KOKO

KORKEASTI KOULUTETTUJEN KASSA

Fiksu ei jätä mitään sattuman varaan.

kokokassa.fi

Playa

Haemme **projektiarkkitehtia** ja **arkkitehtia** uudisrakennus- ja kaupunkisuunnittelutehtäviin.
Lisäksi haemme **arkkitehtiopiskelijaa** monipuolisiin avustavan suunnittelijan tehtäviin.

Lisätiedot ja hakemukset: info@playa.fi

Haemme joukkoomme taitavia arkkitehteja ja sisustusarkkitehteja. Arvostamme erityisesti kokemusta sairaaloiden ja oppimisen tilojen suunnittelusta sekä tietomallityöskentelystä.

Hakemukset: work@verstasarkkitehdit.fi

VERSTAS ARCHITECTS

Pienoismallitoimisto HELIÖVAARA
www.jaakkoheliovaara.fi
050 4337 499
CNC-työstöt, 3D-tulostus

Aalto-yliopiston Taiteiden ja suunnittelun korkeakoulun
Arkkitehtuurin laitokselle haetaan

Professoria,
alana kalustesuunnittelu

Tehtävä täytetään 01.08.2021 lähtien.
Hakuaika päättyy **tiistaina 12.1.2021**
Lisätiedot: **aalto.fi/en/about/careers/jobs/**

Aalto-yliopisto on rohkeiden ajattelijoiden yhteisö, jossa tiede ja taide kohtaavat tekniikan ja talouden. Tunnistamme ja ratkaisemme yhteiskunnan suuria haasteita ja rakennamme innovatiivista tulevaisuutta. Yliopistossamme on kuusi korkeakoulua, lähes 20 000 opiskelijaa ja yli 400 professoria. Kampuksemme sijaitsee Espoon Otaniemessä.

A! **Aalto-yliopisto** aalto.fi

Oikaisut *au* 11/2020

Arkkitehtiuutisten viime numerossa Koulurakennukset rakentavat identiteettiä -jutussa Herralahden koulun suunnittelijaksi oli virheellisesti nimetty **Olaf Küttner**. Kirjoittaja oli luottanut Wikipedian tietoon. Koulurakennuksen on kuitenkin suunnitellut **Pentti Moilanen**.

Itä-Helsingin keskustan kilpailun ingressissä oli vajavainen nimilista. Toisen palkinnon sai Arkkitehtitoimisto K2S:n, Playa arkkitehtien, Nomaji maisema-arkkitehtien ja Rambollin ehdotus *Itis siti*.

TÄÄLLÄ SYNTYY UUTTA.

Nokia on kasvava, lähes 35 000 asukkaan kaupunki Pirkanmaalla, vetovoimaisella Tampereen kaupunkiseudulla. Kaunis luonto, hyvät palvelut ja keskeinen sijainti tarjoavat erinomaiset edellytykset asumiselle. Nokialla toimii noin 1800 yritystä ja kaupungilla on monipuolinen elinkeinorakenne sekä vahva teollisuusperimä. Täällä syntyy uutta.

Nokian kaupunki hakee maankäytön tulosalueelle 4.1.2021 klo 15 mennessä

KAAVOITUSARKKITEHTIÄ

Tarkemmat hakutiedot verkossa: **kuntarekry.fi** ja **nokiankaupunki.fi**

Lisää avoimia
työpaikkoja
SAFAn verkkosivulla
www.safa.fi

ARKKITEHTITOIMISTO EERO KORHONEN OY
Hakee **projektiarkkitehtia ja/tai pääsuunnittelijaa**.
Työskentelemme ArchiCadilla.

Hakemukset: toimisto@arkkitehtikorhonen.fi
Lisätiedot: Eero Korhonen puh. 050 414 4003

au arkkitehtiuutiset

Ilmestyminen: 12 numeroa vuodessa
Vuodesta 1947 | ISSN 0044-8915
Aikakauslehtien liiton jäsen
SAFAn, ATL:n ja SUM:n
uutis- ja tiedotuslehti
Paino: Grano Oy 2020

Julkaisija:
Suomen Arkkitehtiliitto –
Finlands Arkitektförbund ry SAFA
Malminkatu 30, 00100 Helsinki
puh. 09 584 448,
fax 09 5844 4222
au@safa.fi, au.safa.fi, @au_uutiset

Toimitus:
Paula Huotelin,
päätoimittaja (oto.)
paula.huotelin@safa.fi,
040 556 2827
Anne Haatainen,
toimitussihteeri, ulkoasu
au@safa.fi, 040 169 2213
Riina Behl, avustaja
Päivi Virtanen, toimittaja

Lehtitilaukset ja osoitteenmuutokset:
Tilaajat: julkaisut@safa.fi
Jäsenet: jasenasiat@safa.fi

Ilmoitusmyynti:
Maria Ahoranta, 044 243 3519
Timo Lepistö, 044 534 9878
etunimi.sukunimi@saarsalo.fi

Aineiston sisäänjättö ja ilmestyminen:
Nro 1|2021
Ilmoitusaineisto 18.1.2021
(Ilmoitusvaraukset 11.1.)
Ilmestyy 4.2.2021

HUOM!
Kirjoitusten aikataulu sovittava toimitussihteerin kanssa.

TILITOIMISTO A-PALVELU OY
Korkeavuorenkatu 43 D, 00130 HELSINKI
puh. +358 10 336 6030
tilitoimisto@apalvelu.fi

Jäikö projekti pandemian takia toteutumatta? Viivästyttikö virus suunnittelua?

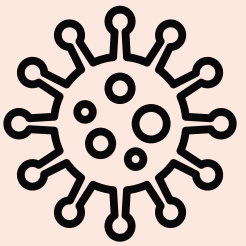

Arkkitehti-lehti kartoittaa, millaista arkkitehtuuria Suomessa on tehty covid-19-pandemian aikana. Projekteja esitellään lehden maaliskuun 2021 alussa ilmestyvässä numerossa.

Toivomme arkkitehdeilta ja arkkitehtitoimistoilta ehdotuksia vuoden 2020 aikana tehdyistä, toistaiseksi toteutumattomista projekteista. Nämä voivat olla toimeksiantoja, kilpailuehdotuksia tai ideasuunnitelmia. SAFAn julkaisuissa jo esiteltyjä kilpailutöitä ei kuitenkaan kannata tarjota.

Lähetä ehdotuksesi (tarpeelliset piirrokset ja lyhyt selostus) **15.1.2021 mennessä osoitteeseen ark@safa.fi.**

ark

HYVÄÄ JOULUA

HAMARI
auditorium furniture solutions

Toivotamme kaikille
yhteistyökumppaneillemme
Rauhaisaa Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta

HAMARI auditorium furniture solutions Oy,
Runeberginkatu 34 E, FI-06100 Porvoo,
050 4641 375, www.hamari.pro

au kiittää lukijoita
ja toivottaa
rentouttavaa joulua!

VITREA

Kumppanisi innovatiivisissa erikoislasiratkaisuissa | 09 8190 450 | www.vitrea.fi